

Jaarverslag 1996

BOEKMAN*stichting*

Studiecentrum voor kunst, cultuur en beleid

: (060.555) 067.6: 7/8:

Jaarverslag 1996

Boekmanstichting - Bibliotheek
Herengracht 415
1017 BP Amsterdam
Tel. 6243739

Jaarverslag 1996

Boekmanstichting

Amsterdam, 1997

Boekmanstichting, Herengracht 415, 1017 BP Amsterdam
tekstverwerking Marianne Barnier, Elly Harms, Mies van Splunter
correctie Pieter Conijn
ontwerp omslag en lay-out Hannie Pijnappels, Amsterdam
verzorging binnenwerk George de Bruin
druk Wilco, Amersfoort

Inhoud

7	<i>Bestuur, personeel en financiën</i>
7	Bestuur
10	Personeel
12	Financiën
13	<i>Bibliotheek</i>
13	Leeszaal
13	Gebruikers
14	Collectie
14	Aanwinsten
14	Catalogus
15	<i>Boekmancahier</i>
15	Redactie
16	Redactieraad
16	Publieksonderzoek
18	<i>Rechtwijzers</i>
19	<i>Boekmandebat</i>
19	Boekmandebat VII: De grenzen van een Nederlands internationaal cultuurbeleid
19	Boekmandebat VIII: Nederlands cultuurbeleid en de Europese Unie
21	<i>Boekmanleerstoel kunstsociologie</i>
22	<i>Boekman-Trouw Scriptieprijs</i>
23	<i>Overige activiteiten</i>
23	Balie-Boekmancolleges
24	Privatization/désétatisation and culture
25	Culturele economie in Nederland en Vlaanderen
26	<i>Voorlichting en documentatie</i>
26	Culturele pool
26	Public relations en voorlichting
28	<i>Automatisering</i>
29	<i>Internationale contacten</i>
29	Circle

29	Circular
29	Cultural Research In Europe
30	Internationale functies
31	<i>Boekmanstudies</i>
31	Jan Kassies 1920-1995: tussen politiek en cultuur
31	Publieksonderzoek jeugdtheater
32	Galleries in Nederland
33	Verzamelen in Nederland
34	Concertpubliek in Utrecht 1961-1993
35	Publiek van ensemblemuziek
35	Nieuwe Nederlanders en musea
37	<i>Publicaties medewerkers Boekmanstichting</i>
39	<i>Overige activiteiten medewerkers</i>
41	<i>Stage-, onderzoeks- en scriptiebegeleiding</i>
42	<i>Publicaties Boekmanstichting 1987-1996</i>

Bestuur, personeel en financiën

Bestuur

In september nam het bestuur kennis van het advies van de Raad voor Cultuur over de Boekmanstichting. Dit advies werd uitgebracht in het kader van de *Cultuurnota 1997-2000*. Deze nota voorziet in een basis voor het in de genoemde periode te voeren regeringsbeleid ten aanzien van kunst en cultuur. In het advies werd gepleit voor een geringe verhoging van de subsidie. Overigens was er ook teleurstelling over het advies. Zo werd geen prioriteit gegeven aan de 'ambities op internationaal terrein' (behalve als het zou gaan om literatuurverzameling), aan het uitbreiden van de informatietaak en aan de Boekman-leerstoel. Voor het financieren van nieuwe taken zou volgens de Raad geld vrij kunnen worden gemaakt door het afstoten van niet tot de kerntaak behorende activiteiten. Men noemde in dat verband het gaande houden van het culturele debat.

Gelet op de centrale plaats die de Boekmanstichting in haar beleidsplannen 1993-1996 en 1997-2000 aan zowel collectievorming, kennisvorming én meningsvorming toewees kon het bestuur de zienswijze van de Raad op dit punt niet delen. Het besloot daarom te reageren in een brief aan staatssecretaris Nuis. Daarin werd opnieuw gewezen op het belang van de genoemde drie kerntaken voor een studiecentrum als de Boekmanstichting en tegelijk op het feit dat ze sterk op elkaar betrokken zijn. Het bestuur gaf aan dat ze als elkaar aanvullende elementen de zo noodzakelijke dynamiek aan de onderscheiden activiteiten van de stichting geven. De collectie is uiteraard de bron van kennis. Maar, zo schreef het bestuur, het uitdragen van de verkregen kennis geschiedt voor een belangrijk deel door het confronteren van bij het cultuurbeleid betrokkenen met uit de collectie verkregen nieuwe inzichten. Het sluitstuk van dit circulaire proces wordt gevormd door de publicaties die indirect of direct uit de mondelinge gedachtenwisselingen voortkomen. Als recent voorbeeld van dit kennisproces memoreerde het bestuur het debat met de fractieleiders van 'paars' over het internationale cultuurbeleid van Nederland dat de Boekmanstichting in samenwerking met de Erasmus Universiteit Rotterdam in oktober 1995 organiseerde. Dit debat werd aangejaagd door een literatuurverkennde publicatie over Nederlands cultuur in internationaal verband (*Waarom een klein land*) en leidde op zijn beurt tot een uiterst verhelderende nasleep in het *Boekmancahier*, te weten de nrs. 26, 27 en 28. Juist dergelijke, uit de debatten voortvloeiende publicaties, vermogen in de ogen van het bestuur vaak orde te scheppen in de niet zelden onoverzichtelijke opiniecarroussel van cultuurpolitieke kwesties.

Het bestuur vroeg zich af waarop de Raad zijn mening had gebaseerd dat het culturele debat zich elders 'soms zelfs op een hoger niveau' afspeelde. Het bestuur erkende dat de Boekmanstichting niet een op het voeren van actuele debatten gespecialiseerd instituut is: de andere genoemde kerntaken zijn even belangrijk en daarom is het van belang in de programmering van activiteiten een evenwicht tussen

de drie te bewaren. Daarom ook legt de stichting zich ten aanzien van de debattaak ook steeds beperkingen op. Juist aan die beperking ontleent de Boekmanstichting haar specifieke profiel en haar unieke bijdrage aan de stimulering van bestuurlijk inzicht en de ontwikkeling van het beleid in de culturele sector. Een en ander wordt bevorderd door de discussie consequent vanuit drie velden te voeren, te weten het openbaar bestuur, de wetenschap en de culturele praktijk.

Het bestuur wees staatssecretaris Nuis er nog op dat er in Nederland maar weinig plaatsen zijn waar het mogelijk is op basis van een gedegen voorbereiding, een brede oriëntatie op beschikbare kennisbestanden, en een zorgvuldig ontworpen probleemstelling te reflecteren op ontwikkelingen in het kunst- en cultuurbeleid. Het voelt zich in zijn ambitie met betrekking tot een dergelijke discussietaak overigens gesteund door de Raad, omdat die de noodzaak van een intensievere exploitatie van bij de Boekmanstichting voorhanden bronnen onderkent. In dat perspectief stond de Raad dan ook niet afwijzend ten opzichte van de aanstelling van vakreferenten. De Raad legde evenwel niet de verbinding tussen het actief openleggen van kennisbestanden en het via discussie uitdragen van de resultaten daarvan ten behoeve van de cultuur en het cultuurbeleid.

Op 17 september ontving het bestuur een brief van de staatssecretaris waarin de subsidie voor de periode 1997-2000 werd toegekend. De gedeeltelijke toekenning van de aangevraagde verhoging maakte het mogelijk de taken van de stichting juist op internationaal terrein te consolideren. Daarmee was het gevaar dat de aangevatte internationale activiteiten, zoals die in het jaarverslag 1995 zijn besproken, ten koste zouden gaan van de 'binnenlandse dienstverlening' van de baan. Echter, de ruimte voor het aanstellen van vakreferenten ten behoeve van een betere collectie-ontsluiting werd door de toegemeten verhoging dermate onrealistisch, dat daarvan vooralsnog moest worden afgezien.

Op 15 oktober 1996 diende het bestuur een herziene begroting voor 1997 in. Later in het jaar besprak het dagelijks bestuur van de Boekmanstichting hoe het voorgenomen activiteitenpakket zou moeten worden bijgesteld om het te laten passen in de financiële kaders die het ministerie had aangegeven. Besloten werd de begroting voor 1997 in principe ook te laten gelden voor de jaren 1998, 1999 en 2000. Het bestuur is van mening dat door vooralsnog af te zien van verhoging van de salarissen van een aantal medewerkers — een verhoging die volgens het bestuur eigenlijk wel zou moeten worden doorgevoerd — en door af te zien van het aanstellen van extra menskracht in 1998, de minste 'schade' aan het beleidsplan zou worden toegebracht. Aldus verwachtte men het voorgestelde programma meestendeels te kunnen uitvoeren, zij het dat de zo belangrijke actieve ontsluiting van de beschikbare kennis niet zo snel zal gaan als het bestuur zich wenst. Dat wordt betreurd, temeer daar bij het ontwikkelen van cultuurbeleid over een breed front steeds meer beroep wordt

gedaan op kennis die in principe beschikbaar is, maar die door onvoldoende ontsluitingsmogelijkheden onvoldoende benut dreigt te blijven.

Op 19 februari gingen voorzitter Theo Quené en de medewerkers Cas Smithuijsen en Ineke van Hamersveld naar Den Haag om te spreken met de minister van Cultuur van Vlaanderen, Luc Martens, en een aantal van zijn ambtenaren. De minister had vertegenwoordigers van het Sociaal en Cultureel Planbureau, de Raad voor Cultuur en de Boekmanstichting uitgenodigd om hem te adviseren over infrastructurele voorzieningen ten behoeve van het Vlaamse cultuurbeleid. Na een algemene inleiding van Theo Quené gaven genoemde medewerkers antwoord op meer gedetailleerde vragen betreffende de documentatie en het onderzoek ten behoeve van de cultuur en het cultuurbeleid in Nederland.

Op 7 juni hield Theo Quené op uitnodiging van de Vereniging van Schouwburg- en Concertgebouwdirecties (VSCD) een inleiding over de veranderende overheidstaak inzake de schouwburgen.¹ Naast Quené werden inleidingen verzorgd door Rick van der Ploeg, lid van de Tweede kamer van de Partij van de Arbeid, J.C. Blankert, voorzitter van de Vereniging Nederlandse Ondernemers/ Nederlandse Christelijke Werkgeversvereniging, C. Polman, directeur van Van der Valk-motel Eindhoven en Theaterhotel De Oranjerie, en Thom van der Goot, directeur van Theater De Lawei in Drachten. De dag stond onder voorzitterschap van Cas Smithuijsen.

De activiteiten die door de Stichting Boekmanstudies werden ontplooid werden door het bestuur op afstand gevolgd. Met één uitzondering. De presentatie van de studie *Een kwart eeuw kinderen in Nederland: publieksverkenning in opdracht van theatergroep Wederzijds* vond plaats op 29 oktober in de sfeervolle ambiance van het provinciehuis in Haarlem, alwaar het bestuurslid Frieda van Diepen-Oost als gedeputeerde cultuur werkzaam is. Zij nam het eerste exemplaar, haar aangereikt door de directeur van de Stichting Kunst en Cultuur Noord-Holland, Titus Yocarini, in ontvangst. Theatergroep Wederzijds gaf Boekmanstudies de opdracht een overzicht te maken van bestaande literatuur over kinderen, en naast een financiële bijdrage van Wederzijds kwam er ook geld van het Anjerfonds Noord-Holland. Meer over dit onderzoeksproject en ook over andere lopende projecten leest u elders in dit jaarverslag, bij de paragraaf Boekmanstudies.

Vroeg in het jaar werd het persoonlijk archief van Jan Kassies, die in 1995 overleed, gesplitst in een gedeelte dat werd overgebracht naar het Theater Instituut Nederland en een gedeelte dat naar de Boekmanstichting kwam. Robbert Veltman voltooide in de zomer de ordening van het knipselarchief. Het ministerie van OCenW financierde

---

¹ De tekst is onder de titel 'Theaterbestel en binnenlands bestuur' te leen/ter inzage in de bibliotheek van de Boekmanstichting.

deze archiefwerkzaamheden, alsook de aanschaf van twee kasten waarin het knipselarchief kan worden opgeborgen.

In de zomer van 1996 meldde prof.dr. H. van den Bergh dat hij door een toenemende werkdruk moest afzien van het bestuurswerk voor de Boekmanstichting. Met de Vereniging Samenwerkende Nederlandse Universiteiten werd overlegd wie hem zou kunnen opvolgen. In de loop van het jaar werd prof.dr. P.B. Boorsma, hoogleraar openbare financiën aan de Universiteit Twente bereid gevonden Hans van den Bergh op te volgen. Hij stelde echter als voorwaarde eerst in september 1997 met zijn bestuurswerk te mogen aanvangen vanwege het tot die maand voortduren van zijn *sabbatical leave*. Het bestuur ging met die voorwaarde vanzelfsprekend akkoord. Per 31 december trad de penningmeester, mevrouw P. Kruseman, terug uit het bestuur wegens het bereiken van het einde van de statutair vastgestelde bestuursperiode van zes jaar. In de bestuursvergadering van 27 november memoreerde voorzitter Quené haar vertrek met spijt: ze heeft vanaf 1991 met grote inzet en voortvarendheid de penningen van de stichting beheerd. Haar opvolgster, mevr. dr. E. van Eijck van Heslinga, is na consultatie van de Nederlandse Museumvereniging door het bestuur als penningmeester gevraagd en per 1 januari 1997 in die functie aangetreden.

Op 31 december 1996 was het bestuur als volgt samengesteld:

Dagelijks bestuur

dr.ir. Th. Quené, *voorzitter*;

drs. C. Brekelmans, *vice-voorzitter, op voordracht van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten*;

mevrouw P. Kruseman, *penningmeester, op voordracht van de Nederlandse Museumvereniging*.

Algemeen bestuur

S. Sakko, *op voordracht van de Stichting Nationaal Contact Monumenten*;

mevrouw F. van Diepen-Oost, *op voordracht van het Interprovinciaal Overleg*;

drs. F. Diepenbrock, *op voordracht van de Kunstenbond FNV*;

drs. J. Verduyn Lunel, *op voordracht van de Federatie van Kunstenaarsverenigingen*;

mr.drs. A. Nicolăi, *op voordracht van de Raad voor Cultuur*

vacature (voordracht van de Vereniging van Samenwerkende Nederlandse Universiteiten: zie tekst hierboven).

Personeel

In 1996 verving Annemoon van Hemel voor het laatste jaar Truus Gubbels, die dankzij een subsidie van de Stichting Artimo gedurende drie jaar van haar reguliere

taken kon worden vrijgesteld voor het doen van wetenschappelijk onderzoek. Frank van Puffelen werkte verder aan zijn schrijfpdracht in het kader van zijn reeks publicaties over de culturele economie in Nederland en Vlaanderen na de Tweede Wereldoorlog. In het kader van zijn activiteiten verscheen Jan Vaessen, de bekleder van de bijzondere leerstoel kunstsociologie vanwege de Boekmanstichting aan de Universiteit van Amsterdam, regelmatig op vrijdag ten burele van de stichting. Tenslotte vertoefde Renée Steenbergen in het kader van haar onderzoeksproject 'kunstverzamelen in Nederland', eveneens gesponsord door Artimo, in het pand aan de Herengracht 415.

In de loop van 1996 werd duidelijk dat de Boekmanstichting ten behoeve van het in opdracht van Circle, het Europese samenwerkingsverband van onderzoeks- en documentatie-instellingen, te organiseren congres, voor enige tijd nauw zou gaan samenwerken met de Felix Meritis Foundation te Amsterdam. In het kader van die samenwerking werd besloten Hans van Dulken voor een periode van een jaar te detacheren bij Felix Meritis.

De formatie van de bibliotheek is, zoals al in het jaarverslag van 1995 werd aangekondigd, structureel verhoogd met 0.2 fte (0.1 fte voor André Nuchelmans en Marike Lindhout). Deze arbeidstijd zal vooral worden benut om de toename van de informatiestroom in goede banen te leiden en de verbetering van het catalogus-systeem aan te pakken. Ria Onderdelinden, stagiaire van de Hogeschool van Amsterdam, heeft na haar stage haar werkzaamheden in de bibliotheek op vrijwillige basis voortgezet (0.1 fte) om werkervaring op te doen en de projecten waaraan ze werkte af te ronden.

Bibliotheekmedewerkster Jacqueline Dekker was het laatste kwartaal van 1996 door ziekte afwezig. Om te voorkomen dat er te grote achterstanden ontstonden, is een deel van haar werkzaamheden tijdelijk door oud-medewerker Dick Molter overgenomen.

Aan het eind van het jaar namen de medewerkers afscheid van Elseline van den Berg, die van 1 juli 1994 tot en met 31 december 1996 als secretariaatsmedewerkster bij de Boekmanstichting werkte. Elseline was een aangename, consciëntieuze en vriendelijke collega, immer bereid om waar dan ook assistentie te verlenen. Door verhuizing naar Zwolle moest zij helaas ontslag nemen. Omstreeks de jaarwisseling werd het duidelijk dat zij zou worden opgevolgd door Elly Harms.

De personele bezetting was per 31 december 1996 als volgt:

directeur: drs. C. Smithuijsen (100 procent)

wetenschappelijke staf: drs. H. van Dulken (80 procent), mevrouw drs. T. Gubbels (60 procent), dr. L. Hesselink (60 procent), mevrouw drs. A. van Hemel (60 procent);

documentatie: mevrouw I. van Hamersveld (80 procent), mevrouw drs. S. Hoogervorst (100 procent) mevrouw drs. N. van der Wielen (80 procent);

bibliotheek: mevrouw J. Dekker-Retel (40 procent), drs. J. van der Leden (100 procent), mevrouw M. Lindhout (70 procent), drs. A. Nuchelmans (90 procent);

systeembebeer: G. de Bruin (80 procent);

secretariaat: mevrouw M. Barnier-Spee (60 procent); mevrouw E. van den Berg (40 procent); mevrouw M. van Splunter (100 procent);

In 1996 was Maja Söderberg enige tijd aan de stichting verbonden in verband met de redactie en productie van de publicatie *Cultural Research in Europe* (zie onder 'internationale contacten'). Eric Walrave, student communicatiewetenschap, die onder verantwoordelijkheid van dr. G. Marsman, verbonden aan de Katholieke Universiteit Nijmegen, werkte aan een imago-onderzoek voor de Boekmanstichting, rondde zijn activiteiten medio 1996 af.

Financiën

De financiële administratie werd verzorgd door de Stichting Centrale Administratie Welzijnszorg, regionaal kantoor Amsterdam, waar mevrouw I. Linnekamp ook in 1996 de werkzaamheden voor de stichting verrichtte. R. de Vlaming controleerde de stukken, terwijl E. Kraan, van Registeraccountants Berk, als accountant optrad.

Bibliotheek

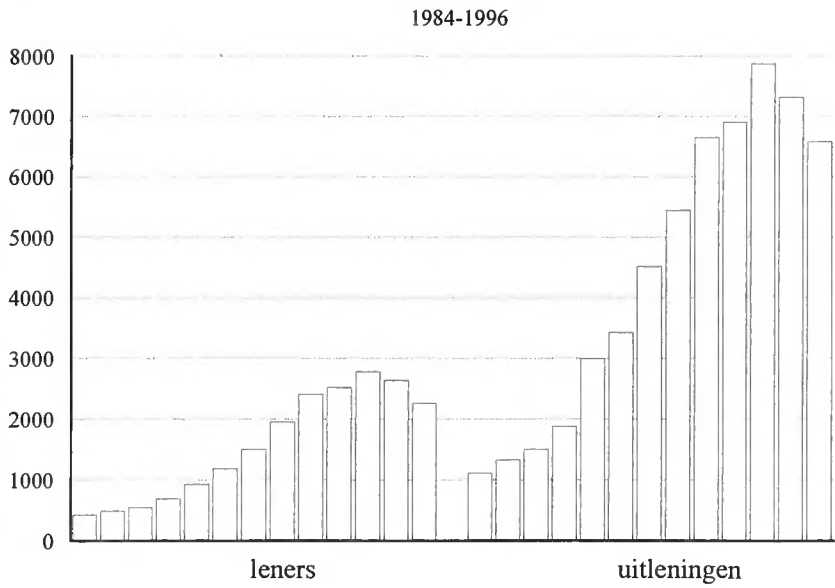
Leeszaal

Al een aantal jaren maakte de leeszaal op de tweede verdieping van het pand waarin de Boekmanstichting is gehuisvest een uitgewoonde indruk. Met subsidie van het ministerie van OCenW, kon eind 1995 een aanvang worden gemaakt met het opknappen van de leeszaal en de werkruimte van de bibliotheekmedewerkers. Begin april 1996 waren de betreffende ruimten flink onder handen genomen: alles geschilderd, nieuw tapijt gelegd en nieuw meubilair aangeschaft. De bibliotheek ziet er nu weer aantrekkelijk uit.

Gebruikers

Het aantal gebruikers daalt enigszins na jaren van grote groei: in tien jaar tijd vond bijna een vertienvoudiging plaats van het aantal uitleningen. In 1996 werden er 6.576 boeken uitgeleend aan 2.258 externe leners. Het totaal aantal uitleningen bedroeg 6.949 (inclusief de door de eigen medewerkers geleende publicaties). De uitleencijfers van 1996 geven een enigszins vertekend beeld, want in het begin van het jaar was de bibliotheek gedurende zeven weken zeer beperkt geopend in verband met de opknapbeurt en zijn veel bezoekers doorverwezen naar andere bibliotheken.

Bij wijze van peiling is bijgehouden hoeveel publicaties van de Boekmanstichting worden uitgeleend: in januari 1996 werden 34 uitgaven van de stichting, alle in meerdere exemplaren aanwezig, in totaal 59 keer geleend, dat is ± 8 procent van het totale aantal uitleningen.

Collectie

Per 31 december 1996 bezat de bibliotheek 23.300 banden en waren ca. 43.000 titels ontsloten. De CuPo (Culturele Pool) leverde tot 1 juli een aanzienlijke bijdrage aan de collectie: circa 800 titels per jaar werden via deze documentatiepool in de catalogus opgenomen. Na de opheffing van de CuPo heeft secretaris Sannie Hoogervorst in de leemte die deze opheffing achterliet grotendeels voorzien doordat zij tijdschriftartikelen voor onze collectie bleef ontsluiten.

Aanwinsten

In 1996 werden ruim 2.000 nieuwe aanwinsten verwerkt.

Eind 1995 werd besloten de gedrukte versie van de *Aanwinstenlijst* op te heffen, omdat de drukkosten buitensporig hoog werden. Na een aarzelende start steeg het aantal abonnees op de elektronische versie, de *Aanwinstendisk*, tot circa tweehonderd. De disk lijkt nu geheel ingeburgerd. De systeembeheerder heeft de onderwerpsingangen en de printmogelijkheden van de disk verruimd.

Catalogus

Najaar 1996 studeerde stagiair Hans Wegman af. In zijn afstudeerwerkstuk heeft hij de werking van ons huidige documentaire informatiesysteem grondig geanalyseerd en een reeks aanbevelingen gedaan voor verbeteringen van het systeem. Tevens is advies gevraagd aan een externe deskundige over mogelijk geschikte software-pakketten voor de bibliotheek.

Boekmancahier

Het *Boekmancahier*, een kwartaalblad dat is opgericht in 1989, biedt een forum voor dialoog en debat aan mensen die betrokken zijn of zich betrokken voelen bij de culturele sector, via onderwijs, onderzoek, bestuur/beleid of werk bij een culturele instelling. In de achtste jaargang (de nummer 27 tot en met 30) was het debat gecentreerd rondom de oratie van Arjo Klamer, hoogleraar kunst en economie aan de Erasmus Universiteit Rotterdam, en het buitenlands cultuurbeleid van Nederland. De oratie van Arjo Klamer, onder de titel *The value of culture* afgedrukt in *Boekmancahier* 25, riep reacties op uit binnen- en buitenland, van politiek-filosofische, kunsthistorische, sociologische en cultureel-economische zijde (*Boekmancahier* 25, 26 en 27). Het debat over buitenlands cultuurbeleid werd gevoerd naar aanleiding van het zesde *Boekmandebat* waarin de discussie over het onderwerp de politieke tegenstellingen scherp neerzette (*Boekmancahier* 26, 27 en 28). Daarnaast waren Europees cultuurbeleid en musea, monumenten en archieven steeds terugkerende thema's in zowel artikelen als rubrieken.

In de loop van de jaargang vonden verschillende wijzigingen plaats. De meest in het oog lopende daarvan was de introductie van een nieuwe vormgeving, verzorgd door Hannie Pijnappels, terzijde gestaan door Arie den Dulk van bureau Tekstueel; hij is verantwoordelijk voor de opmaak van het blad. De kopij werd incidenteel gecorrigeerd door het bedrijf Word Watchers, maar merendeels werd dat gedaan door Pieter Conijn. Met verve loodst(e) hij de redactie door de nieuwe spelling die met ingang van nummer 29 is ingevoerd.

Een andere wijziging betrof de onregelmatig verschijnende rubriek *Interview*, voor het eerst opgenomen in nummer 29. De rubriek *Discutabel* onderging een naamswijziging en veranderde in *Tegendraads*.

In de loop van de jaargang is ook het besluit genomen niet langer publicaties van de Boekmanstichting of Stichting Boekmanstudies te laten recenseren in de rubriek *Boekbesprekingen* om elke schijn van partijdigheid weg te nemen. Om die reden is halverwege de jaargang bovendien overgegaan tot het systeem van *blind review*: alle bijdragen worden anoniem voorgelegd aan de redactie die optreedt als een groep *referees*. Indien nodig, wordt de hulp ingeroepen van *referees* buiten de redactie.

Redactie

Tijdens de achtste jaargang voltrok zich ook een wijziging in de redactionele samenstelling: Truus Gubbels (met ingang van nummer 27), Hans van Dulken en Frank van Puffelen (met ingang van nummer 29) traden uit de redactie; Niki van der Wielen (met ingang van nummer 28) trad toe. De interne redactie bestond voorts uit Ineke van Hamersveld (hoofdreductie), Annemoon van Hemel en Linus Hesselink (samen eindredactie) en Sannie Hoogervorst. In 1996 verzorgde deze laatste de

rubrieken *Boekbesprekingen* en *Kroniek*. Ineke van Hamersveld was verantwoordelijk voor *Onderzoeksberichten* en Annemoon van Hemel en Linus Hesselink verzorgden het *Redactioneel*. Jack van der Leden, medewerker bibliotheek, verzorgde de scriptieannotaties in de rubriek *Onderwijsberichten*.

In 1996 werd het aantal externe redactieleden uitgebreid van twee naar vier. Wouter de Nooy (Erasmus Universiteit Rotterdam) en Dick van Zuilen (Universiteit van Amsterdam) namens afscheid van de redactie; zij maakten plaats voor Mars Cramer (voormalig hoogleraar-directeur van de Stichting Economisch Onderzoek der Universiteit van Amsterdam, nummer 29), Bart Hofstede (Erasmus Universiteit Rotterdam, nummer 30), Hans Mommaas (Katholieke Universiteit Brabant, nummer 30) en Matty Verhoef (freelance adviseur en onderzoeker klassieke muziek, nummer 28). Redactiesecretaris was Mies van Splunter.

Redactieraad

De redactieraad van het *Boekmancahier*, bestaande uit Els Baeten (Vlaams Theater Instituut), Ton Bevers (Erasmus Universiteit Rotterdam), Bram Kempers (Universiteit van Amsterdam), Carry van Lakerveld (Culture & Context), Jan Vaessen (Nederlands Openluchtmuseum en Universiteit van Amsterdam), onder voorzitterschap van Greetje van den Bergh (Nederlandse Taalunie), heeft conform de eisen van het redactiestatuut zijn oordeel uitgebracht over de zevende jaargang (1995) aan het bestuur van de Boekmanstichting. Zijn oordeel kwam in grote lijnen overeen met dat van het lezerspubliek, zoals het naar voren kwam uit de resultaten van het in 1995 gehouden lezersonderzoek (een kort verslag daarvan werd gepubliceerd in *Boekmancahier* 29).

De intentie van de redactie om structureel samen te werken met Vlaanderen is door de redactieraad positief ontvangen. Samenwerking impliceert de opname van bijdragen over aspecten van het Vlaamse cultuurbeleid, de werving van Vlaamse auteurs en abonnees en het aantrekken van een redactielid voor Vlaanderen.

Publieksonderzoek

Het *Boekmancahier* is een breed georiënteerd blad, voor een breed samengestelde doelgroep: mensen uit het onderwijs, het onderzoek, het beleid/bestuur en het veld, op hbo- en universitair niveau. Zo'n oriëntatie vereist een gemêleerde presentatie van onderwerpen en benaderingswijzen, reflectie en distantie, meent de redactieraad. Deze formule veronderstelt dat de lezers naast het *Boekmancahier* vaktijdschriften op het terrein van hun voorkeur lezen, hetgeen in de praktijk ook zo blijkt te zijn. Naast meer samenhang, per nummer en tussen de nummers onderling, verlangde de redactieraad meer ruimte voor actuele ontwikkelingen, zoals de nieuwe media, en voor cultureel erfgoed. De lezers voegden daar nog aan toe aandacht voor economie, management en marketing, kunstgeschiedenis, filosofie, politicologie en

bestuurskunde als specifieke wetenschappelijke invalshoeken. Zowel de redactieraad als de lezers hamerden op het belang van toegankelijkheid, leesbaarheid en stijl van het blad. In 1996 is de reeds in 1995 verhoogde aandacht voor tekstuele redactie dan ook verder uitgebreid.

Rechtwijzers

Sinds 1987 werkt de Boekmanstichting aan een serie rechtwijzers voor de kunsten. Achtereenvolgens verschenen een *Beeldrechtwijzer* (1987), *Klankrechtwijzer* (1991) en een *Rechtwijzer voor auteurs* (1994). De reeks wordt uitgegeven door Sdu-Koninginnegracht.

In 1996 werd onder redactie van Linus Hesselink de *Rechtwijzer voor theater* voltooid: tien auteurs beschrijven de juridische, sociale en politieke kanten van het theater. De Redactieraad voor deze publicatie bestond uit mr. Nico Beltman (jurist bij de Kunstenbond FNV), drs. Dieric Elders (zakelijk leider van het Theater Instituut Nederland, tot 1 april 1997), mr. Gerrit Korthals Altes (zakelijk leider van Toneelgroep Amsterdam) en dr. Linus Hesselink.

De publicatie van de *Rechtwijzer voor theater* werd mede mogelijk gemaakt door de Stichting Fonds voor de Podiumkunsten, het Landelijk Bureau Kunsten & Media, de Stichting PodiumKunstWerk en het Theater Instituut Nederland.

Het boek werd op donderdag 13 februari 1997 in de Boekmanstichting aangeboden aan binnenhuisarchitect en vormgever Benno Premsele, door Gerrit Korthals Altes, lid van de redactie van het boek en zakelijk leider van Toneelgroep Amsterdam. In een kort debat, onder leiding van Korthals Altes, liet vervolgens Arthur Sonnen, directeur Theaterfestival, zijn kritische licht schijnen over de visie van Hans Onno van den Berg, die hij formuleerde in zijn tekst in de *Rechtwijzer*, over het theaterbestel, de ontwikkeling van het overheidsbeleid en de plaats van de vrije markt. Naar aanleiding van het verschijnen van de *Rechtwijzer voor theater* organiseerden ten slotte het Theater Instituut Nederland, de vakgroep Kunst- en Cultuurwetenschappen van de Erasmus Universiteit Rotterdam en de Boekmanstichting op 10 maart in Rotterdam een symposium over podiumkunst, auteursrecht en naburige rechten.

In 1996 is begonnen met de tweede, volledig vernieuwde druk van de *Beeldrechtwijzer*. Dit boek verscheen in 1987. De nieuwe druk wordt in oktober 1997 gepresenteerd. In de redactiecommissie van het boek hebben zitting: mr. Kees Berendsen (directeur Stichting Beeldrecht), prof. mr. Jan Kabel (hoogleraar informatierecht Universiteit Utrecht en universitair hoofddocent informatierecht, Universiteit van Amsterdam), mr. Victor Lebesque (juridisch journalist bij *de Volkskrant*), mr. David Peepkorn (raadsheer Hof Amsterdam), Peter Struycken (beeldend kunstenaar) en Linus Hesselink.

Van de goed verkopende *Rechtwijzer voor auteurs* (gepubliceerd december 1994) zal binnen afzienbare tijd een tweede druk verschijnen.

Boekmandebat

Boekmandebat VII: De grenzen van een Nederlands internationaal cultuurbeleid

Het zevende Boekmandebat vormde inhoudelijk een vervolg op het voorgaande. Tijdens het zesde Boekmandebat (9 oktober 1995) debatteerden de fractievoorzitters van 'paars', Frits Bolkestein (VVD), Jacques Wallage (PvdA) en Gerrit Jan Wolffensperger (D66) onder leiding van Theo Quené over Nederlands internationaal cultuurbeleid.

Op 12 april 1996 leidde Maarten Mourik, oud-ambassadeur bij de Unesco en oud-ambassadeur voor internationale culturele samenwerking, de discussie in. Hij benadrukte de noodzaak van culturele autonomie in een zich verenigend Europa en bepleitte daarom enerzijds voor een federatieve bestuursstructuur en anderzijds een Cultureel Handvest, te gebruiken in internationale verbanden als de Europese Unie. Daarna spraken Philip Noble, directeur van Maison Descartes, Hans-Martin Kemme, directeur van het Goethe Instituut en Guido Vereecke, directeur van het Vlaams Cultureel Centrum. Zij gingen allen in op de infrastructurele voorzieningen die er zijn voor het cultureel grensverkeer. Veel aandacht werd geschonken aan datgene wat de commissie-Gevers destijds aan de rijksoverheid adviseerde: niet te veel nieuwe 'buitenlandinstituten'; meer aandacht voor de mogelijkheden waarover het (gesubsidieerde) particuliere initiatief ten aanzien van de culturele uitwisseling beschikt. De discussie werd kundig geleid door Coen Stork, voormalig ambassadeur in Roemenië.

Boekmandebat VIII: Nederlands cultuurbeleid en de Europese Unie

Mede naar aanleiding van de verschijning van het boek *Trading culture: Gatt, European cultural policies and the transatlantic market* (Amsterdam 1996, Boekman Foundation) vond op 10 oktober in de Rode Hoed in Amsterdam het achtste Boekmandebat plaats onder de titel *Nederlands cultuurbeleid en de Europese Unie*. Bart Tromp, die eind jaren tachtig in opdracht van het ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur een studie over hetzelfde onderwerp heeft verzorgd, leidde het debat in met zijn bevindingen over de Europese cultuurpolitiek sinds het Verdrag van Maastricht. Vervolgens reageerden de europarlementariërs Hedy d'Ancona (PvdA), Jessica Larive (VVD) en Peter Pex (CDA) hierop en gingen, onder leiding van John Jansen van Galen, in debat met Tromp en met de aanwezigen in de zaal. Centraal stond de vraag of artikel 128 dat cultuur zoveel mogelijk tot aangelegenheid voor de lidstaten van de EU verklaart, tot het gewenste resultaat heeft geleid. Diverse politieke ontwikkelingen vormden aanleiding voor het debat. Tijdens het Nederlandse voorzitterschap van de Europese Unie, in de eerste helft van 1997, staat cultuur op de Europese agenda. In april 1997 zullen de ministers van Cultuur drie punten uit het verdrag evalueren: de culturele paragraaf, de publieke omroep en de vaste boekenprijs. Medio 1996 was de omroep al onderwerp van cultuurpolitieke discussie, als reactie op de voorgestelde wijziging van de Europese

richtlijn 'Televisie zonder Grenzen'. De teksten van Bart Tromp en de europarlementariërs zijn opgenomen in *Boekmancahier 30*, (december 1996), een verslag naar aanleiding van het debat verscheen in *Boekmancahier 31*, (maart 1997).

Boekmanleerstoel kunstsociologie

Sinds september 1995 bekleedt Jan Vaessen de Bijzondere Leerstoel Kunstsociologie die door de Boekmanstichting aan de Universiteit van Amsterdam is ingesteld. Vaessen is in 1986 bij prof.dr. A.C. Zijdeveld gepromoveerd in de sociologie op het proefschrift *Musea in een museale cultuur: de problematische legitimering van het kunstmuseum*. Sinds 1989 is hij directeur van het Nederlandse Openluchtmuseum te Arnhem, en sinds 1996 lid van de Raad voor Cultuur, Commissie Musea.

In 1996 verzorgde Vaessen de collegereeks 'beroepservaring en kunstbeleid' voor de vakgroep Culturele Studies van de Universiteit van Amsterdam, en hebben diverse scriptieschrijvers en onderzoekers hem geconsulteerd. Ook begeleidde hij een aantal studenten bij hun afstuderen.

Als lid van de redactieraad van het *Boekmancahier* heeft hij zich tweemaal in vergadering gebogen over het redactionele beleid en de formule van dit kwartaalschrift. In *Boekmancahier* 28 besprak hij in de rubriek *Pas Herlezen* de eerste museumnota, *Naar een nieuw museumbeleid*, van H.W. van Doorn uit 1976. Daarnaast maakte Vaessen deel uit van de congresraad voor de Circle Round Table 1997. Deze raad begon medio 1996 met zijn werkzaamheden.

De Boekmanleerstoel wordt bestuurd door een curatorium, bestaande uit dr.ir. Theo Quené, voorzitter, prof.dr. Bram Kempers, prof.dr. Johan Goudsblom en prof.dr. Pieter de Meijer. In 1996 begeleidten Cas Smithuijsen en Annemoon van Hemel de werkzaamheden van het curatorium.

Boekman-Trouw Scriptieprijs

De Boekman-Trouw Scriptieprijs bestaat uit twee onderdelen: een geldbedrag van f 2500,- en publicatie van (een deel van) de scriptie. Over de toekenning van de prijs beslist een onafhankelijke jury, die jaarlijks wordt benoemd door het bestuur van de Boekmanstichting.

Eind 1995 besloten het dagblad *Trouw* en de Boekmanstichting over te gaan tot de gezamenlijke uitreiking van een prijs voor de beste universitaire of Hbo-scriptie over kunst en cultuur in hun maatschappelijke context. *Trouw* draagt door een oproep in haar kolommen substantieel bij in de werving van scripties en publiceert daags na de prijsuitreiking een samenvatting van de winnende scriptie. De Boekmanstichting zorgt voor de jurering en de financiering van de prijs. De chef kunstredactie van *Trouw* maakt qualitate qua deel uit van de jury.

Voor de Boekman-Trouw Scriptieprijs 1995 werden in totaal vierenvijftig scripties ingezonden. Daarvan werd een vijftiental door de wetenschappelijke staf van de Boekmanstichting geselecteerd. Uit deze vijftien moest de jury uiteindelijk een keuze maken.

De jury van de Boekman-Trouw Scriptieprijs 1995 bestond uit prof.dr. H. Schoenmakers (hoogleraar theaterwetenschap aan de Universiteit Utrecht), voorzitter, prof.dr. B. van Gent (hoogleraar sociale en culturele vorming aan de Rijksuniversiteit Leiden), dr. J. Heilbron (socioloog, verbonden aan de Amsterdamse School voor sociaal-wetenschappelijk onderzoek van de Universiteit van Amsterdam), drs. M. Boorsma (universitair docent marketing aan de faculteit bedrijfskunde van de Rijksuniversiteit Groningen), prof.dr. W. Beeren (kunsthistoricus en buitengewoon hoogleraar kunst en cultuur aan de Katholieke Universiteit Nijmegen) en drs. N. van Rossen, chef kunstredactie van *Trouw*.

Hans van Dulken was als secretaris aan de jury toegevoegd.

Helaas was de jury van oordeel dat zich onder de ingezonden scripties geen winnaar bevond. Wel werden in het juryrapport twee scripties eervol vermeld. Dat betrof de scriptie van Helleke van den Braber, getiteld *'It is a risk. So is an oil well': literair mecenaat in de Britse kunstwereld 1910-1925*. Het juryrapport noemt deze scriptie helder gestructureerd en geschreven. 'De aard van de probleemstelling en de boeiende resultaten onderstrepen (opnieuw) het belang van de aandacht voor de processen rond kunstwerken en kunstenaars,' aldus het juryrapport. Voorts was er een eervolle vermelding voor Marieke Severens die een scriptie indiende met de titel *Museumpark Rotterdam: ontstaat er een meerwaarde door het clusteren van culturele instellingen?* De jury noemde de scriptie een mooi voorbeeld van toegepast onderzoek. Ze oordeelde dat de uit het onderzoek voortvloeiende aanbevelingen voldoende realistisch waren om van een zinvol en toepasbaar onderzoek te spreken.

Overige activiteiten

Balie-Boekmancolleges²

Voorafgaande aan de kamerdebatten over de *Cultuurnota 1997-2000* van staatssecretaris Nuis voor Cultuur organiseerden het politiek-cultureel centrum De Balie en de Boekmanstichting een reeks Balie-Boekmancolleges, daartoe in staat gesteld door een extra subsidie van het ministerie van OCenW. Een aantal 'buitenstaanders' werd gevraagd zijn gedachten te laten gaan over kunstbeleid en cultuurbeleid. In augustus, september en oktober vonden de colleges en discussies plaats, aanvankelijk in het gebouw van De Balie, later in dat van de Boekmanstichting. Drie van de vier avonden stonden onder voorzitterschap van Michael Zeeman, chef kunsten van de Volkskrant. Het tweede debat werd voorgezeten door Chazia Mourali, medewerker van De Balie en AT5. De slotzitting werd geleid door Tijmen van Grootheest, directeur van het Amsterdams Fonds voor de Kunst.

Op 27 augustus sprak Paul Schnabel, hoogleraar geestelijke volksgezondheid aan de Universiteit Utrecht. Hij was bij het lezen van de nota van Nuis getroffen door het feit dat deze geen aandacht besteedde aan de ervaringen die mensen hebben als ze van kunst genieten. Zijn coreferent Bram Kempers, hoogleraar sociologie aan de Universiteit van Amsterdam, beaamde uiteindelijk diens visie.

Hans Maarten van den Brink, hoofdredacteur van de VPRO-televisie, betoogde op 3 september dat de rijksoverheid haar cultuurbeleid te veel op de commerciële markt afstemt. Coreferent Atzo Nicolaï, secretaris van de Raad voor Cultuur, sneed het vraagstuk van de politieke verantwoording van kunstsubsidies aan.

Op 17 september sprak Johan van Benthem, hoogleraar logica aan de Universiteit van Amsterdam. Hij wees op de mogelijk vruchtbare samenwerking tussen kunst en wetenschap bij het aanleggen van een reservoir van vindingsrijkheid. Daarnaast pleitte hij voor een artistieke aanvulling op de overwegend cognitieve vakken in het voortgezet onderwijs. Arjo Klamer, hoogleraar economie van kunst en cultuur aan de Erasmus Universiteit Rotterdam, verlegde als coreferent de discussie naar de bepaling van de maatschappelijke waarde van kunst en cultuur.

Een vierde inleidster, Rosi Braidotti, hoogleraar vrouwenstudies aan de Universiteit Utrecht, moest wegens ziekte verstek laten gaan. Toch was er op 14 september een levendig debat over de nieuwe media, dat zich door de aanwezigheid van enkele leden van de Amsterdamse gemeenteraad toespitste op de situatie van de oude en de nieuwe media in de hoofdstad.

---

² Bewerkte versies van de Balie-Boekmancolleges en het verslag van de slotdiscussie op 17 oktober verschenen in *Boekmancahier* 31 (maart 1997).

Genoemde inleiders kwamen op 17 oktober op herhaling, daarbij geplaatst tegenover een team van fractiespecialisten kunst en cultuur uit de Tweede Kamer: Martin Beinema (CDA), Ursie Lambrechts (D66), Sari van Heemskerck Pillis-Duvekot (VVD) en Leonie Sipkes (GroenLinks). Van den Brink herhaalde zijn vraag waarom cultuur niet wordt aanvaard als zelfstandige waarde. Mevrouw Van Heemskerck voerde later aan dat economische doelstellingen of buitenlands beleid en cultuurpolitieke doelstellingen kunnen rijmen met cultuur als waarde op zich. Beinema memoreerde de vijf promille van de rijksuitgaven die al jaren zonder substantiële wijziging bij de kunst terecht komt.

Van Benthem wees op de achterstand die in het Nederlandse onderwijs is ontstaan: op Stanford University (waar Van Benthem ook doceert) volgen aankomende studenten verplicht een cursus *culture and value*. Ursie Lambrechts wilde de culturele en kunstzinnige vorming binnen het voortgezet onderwijs opwaarderen tot kernvak in het cluster 'cultuur en maatschappij'. Van Heemskerck wierp op dat het beleid op de terreinen kunst en cultuur enerzijds en onderwijs en onderzoek anderzijds te veel gescheiden zijn, een weerspiegeling van het gebrek aan contact tussen kunstenaars en wetenschappers in de beroepspraktijk.

Paul Schnabel herhaalde dat in regeringsnota's over kunst de aandacht voor het publiek te gering is. Dat is vreemd: kunst maakt gevoelens los, maakt herkenning mogelijk en steeds meer mensen willen daarvan genieten. Beinema vond echter dat kwesties van smaak of kunstbeleving zich niet leenden als uitgangspunten voor kunstbeleid, en Lambrechts meende dat het publiek juist een steeds belangrijker rol kreeg: 'volle zalen en hoge kijkcijfers'.

Privatization/désétatisation and culture

In 1997 is Nederland voorzitter van de Europese Unie. Dat vormde voor Circle (Cultural Information and Research Centres Liaison in Europe, een netwerk gesteund door de Raad van Europa) aanleiding om de Boekmanstichting uit te nodigen om in 1997 de jaarlijkse Europese *Round Table* te organiseren te Amsterdam.

De Boekmanstichting heeft deze uitnodiging aangegrepen om het thema privatisering, hoogst actueel in de huidige cultuurpolitiek in Europa, nader uit te diepen in een vierdaagse internationale conferentie op woensdag 11 tot en met zaterdag 14 juni 1997.

De Boekmanstichting heeft contact gezocht met twee ter zake kundige partners, de vakgroep Bestuurskunde van de Universiteit Twente en Felix Meritis Foundation. Gezamenlijk zijn medio 1996 de eerste voorbereidingen gestart onder de titel *Privatization/désétatisation and culture: limitations or opportunities for cultural development in Europe?*

Er is een congresraad gevormd, bestaande uit Peter B. Boorsma (hoogleraar openbare financiën aan de Universiteit Twente en lid van de Eerste Kamer), Steve Austen (directeur Felix Meritis Foundation), Hans van Dulken (Nederlands bestuurslid van Circle), Jan Vaessen (directeur Nederlands Openluchtmuseum Arnhem, lid van de Raad voor Cultuur voor wat betreft musea en bekleder van de Boekmanleerstoel kunstsociologie) en Cas Smithuijsen (directeur Boekmanstichting). Tevens is een werkredactie ingesteld in verband met de feitelijke organisatie van de conferentie, bestaande uit Cathy Brickwood (Felix Meritis Foundation), Ineke van Hamersveld, Niki van der Wielen, Cas Smithuijsen en Annemoon van Hemel (Boekmanstichting). Projectleider van de conferentie is Annemoon van Hemel. Marnix van den Berg, stagiair bestuurskunde van de Universiteit Twente, neemt deel aan de werkredactie en verzorgt een inventarisatie en samenvattingen van relevante literatuur voor de reader, die voorafgaand aan de conferentie aan alle deelnemers zal worden toegestuurd.

Culturele economie in Nederland en Vlaanderen

Frank van Puffelen besloot zijn andere adviestaken binnen de stichting (tijdelijk) opzij te zetten om met nog grotere intensiteit te kunnen werken aan zijn schrijfp opdracht 'Nederlandse en Vlaamse economen over kunst', die naar alle waarschijnlijkheid in 1997 zal worden voltooid.

De studie gaat achtereenvolgens over de economische legitimatie van overheidssteun aan de kunsten; over de gevolgen van diverse vormen van subsidiëring voor de effectiviteit en efficiency van kunstinstellingen; over de bedrijfskundige benadering van de kunstsector. Het boek biedt tenslotte een overzicht over wat economen over de verschillende sectoren binnen de kunst hebben geschreven.

Voorlichting en documentatie

Culturele Pool

Per 1 juli 1996 werd de Culturele Pool (CuPo) opgeheven. Bij de slotvergadering van dit Samenwerkingsverband Literatuurdocumentatie Kunst en Cultuur op 18 juni waren alle participanten aanwezig: de Boekmanstichting; de Stichting Kunst en Cultuur Overijssel; het LOKV, Nederlands Instituut voor Kunsteducatie, en het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen. Gezamenlijk documenteerden zij artikelen over de wisselwerking tussen kunst en samenleving uit circa honderd, voornamelijk Nederlandse tijdschriften.

Het voordeel van deze vorm van samenwerking — de tijdsbesparing die de taakverdeling van arbeidsintensieve documentatiewerkzaamheden opleverde — geldt nog steeds, zij het dat de voortgeschreden automatisering uitwisseling van dit type informatie heeft vereenvoudigd. Deze doelstelling kan derhalve ook buiten een formele structuur als de Culturele Pool om worden gerealiseerd.

De meeste tijdschriften die eerder door de participanten werden gedocumenteerd worden nu door de bibliotheekmedewerkers van de Boekmanstichting onder handen genomen. Van een aantal bladen wisselen we documentaire gegevens uit met oud-CuPo-participanten.

Uitbreiding met andere partners bleek niet zo eenvoudig als gedacht. Een belronde langs instellingen voor kunst en wetenschap leidde tot de conclusie dat de bibliotheek van de Boekmanstichting uniek is, zowel wat het collectieprofiel als de ontsluiting van de informatie betreft. Geen van de geraadpleegde instellingen documenteert zelf vakbladen, zodat uitwisseling van documentatie niet mogelijk is. Een paar instellingen zullen de Boekmanstichting attenderen op relevante artikelen uit tijdschriften waarop de bibliotheek geen abonnement heeft.

Public relations en voorlichting

De verschillende publieksgroepen van de Boekmanstichting hebben een positief beeld over onze activiteiten. Dat bleek onder meer uit het lezersonderzoek dat in opdracht van de redactie werd gehouden onder de abonnees van het *Boekmancahier*. Een kort verslag van de resultaten van het lezersonderzoek is gepubliceerd in *Boekmancahier* 29.

Ook overwegend positief waren de resultaten van het imago-onderzoek dat Marketing Symbolics uitvoerde in opdracht van bestuur en directie. Marketing Symbolics is een aan de Katholieke Universiteit Nijmegen gelieerde stichting, waarvoor Eric Walrave onderzoek deed naar het imago van de Boekmanstichting. Zijn onderzoeksverslag heet *Het beeld van de Boekmanstichting vanuit een theoretisch perspectief*. Daarin schetst hij het beeld dat de drie publiekssegmenten (wetenschap en onderwijs, beleid

en bestuur, culturele veld) hebben van de Boekmanstichting. Walrave concludeert dat 'het imago van de Boekmanstichting goed is, maar dat deze ondersteuning behoeft'. Het opbouwen en onderhouden van contacten met de verschillende publieksgroepen over de uiteenlopende activiteiten die de Boekmanstichting onderneemt, is een zaak van de lange adem en verdient voortdurende aandacht. Temeer daar de doelstelling en taken van de stichting niet in één zin zijn samen te vatten.

Nu de Boekmanstichting zich meer en meer op het buitenland richt, was aanpassing en vooral uitbreiding van het adressenbestand noodzakelijk. In 1996 zijn vele nieuwe adressen toegevoegd. Om onze doelgroepen over de grenzen doelmatig te kunnen informeren over de activiteiten van de stichting is verdere uitbouw van het bestand nodig.

De invoering van onze huisstijl nadert zijn voltooiing. In 1996 kreeg de nieuwe vormgeving van het *Boekmancahier* zijn beslag. Het ontwerp is van Hannie Pijnappels, het zetwerk werd verzorgd door Arie den Dulk van bureau Tekstueel en het drukken volgens een nieuw procedé — *computer-to-plate* — werd verzorgd door Krips.

Automatisering

Met een doelsubsidie van het ministerie van OCenW konden de verouderde computers van de stichting in 1996 worden vervangen door een netwerk. In april werd het netwerk in gebruik genomen.

De nieuwe voorzieningen bieden de mogelijkheid om de bibliotheekcatalogus nog actueler en beter toegankelijk te maken. Om tot een goede beslissing te komen over de vernieuwing van de catalogus is een zeer uitgebreide analyse van de wensen van de bibliotheekmedewerkers en de bibliotheekbezoekers gestart. Hierbij worden ook vragen betrokken over de wenselijkheid van een externe toegang tot de catalogus. In 1997 zal een besluit worden genomen over de gewenste programmatuur en zal een begin worden gemaakt met de invoering hiervan.

Alle medewerkers van de stichting hebben de mogelijkheid gekregen om vanaf hun werkplek informatie te vergaren op Internet, en uit te wisselen via e-mail. In 1997 wordt het onderzoek naar de wenselijkheid van een Internet-site, of *homepage* op Internet voortgezet. In eerste instantie wordt daarbij gedacht aan het vergroten van de naamsbekendheid van CRIE: Cultural Research in Europe (zie bij Internationale contacten).

Internationale contacten

Circle

Cultural Information and Research Centres Liaison in Europe (Circle) is een netwerk van onderzoeks- en documentatiecentra gespecialiseerd in kunst- en cultuurbeleid. In 1984 is Circle formeel opgericht op initiatief van de Council for Cultural Co-operation (CDCC) van de Raad van Europa met als doel onderzoek te stimuleren en informatie over onderzoek en documentatie op het gebied van kunst en cultuur te verzamelen. Een brug slaan tussen onderzoekers en beleidsmakers is een van de belangrijkste taken, evenals het zeker stellen van de informatiestroom naar belanghebbenden. De Boekmanstichting is vanaf het prille begin lid van Circle.

De jaarlijkse *Round Table*, die dient als denktank, werd in 1996 gehouden in Spoleto, Italië. Onderwerp van deze bijeenkomst was werkgelegenheid in de kunstwereld. Het bureau van Circle is in 1996 twee maal voltallig bijeen geweest. Op 21 september werden in Barcelona de contouren vastgesteld van de *Round Table* van 1997, die in Amsterdam wordt gehouden, onder de titel *Privatization/désétatisation and culture*. Daarnaast verschenen twee rapporten: het Rapport van de *Round Table* in Boedapest, 1994 en het rapport van een symposium in Venetië in 1993: *Harmony or confusion for culture and communication in Europe: the impact of the European single market and the Maastricht Treaty*.

Circular

Samen met het Département des Etudes et de la Prospective (DEP) van het Franse ministerie van Cultuur maakt de Boekmanstichting Circles nieuwsbrief *Circular*. Naast informatie over de activiteiten van Circle, congressen en symposia, wordt aandacht besteed aan lopend onderzoek en recent verschenen publicaties. De Boekmanstichting verzorgt de rubrieken *En Cours* (lopend onderzoek) en *Eureka* (artikel over interessante resultaten van recent afgerond onderzoek). DEP produceert het blad en is verantwoordelijk voor de rest van de rubrieken. Uit een lezersonderzoek blijkt dat de rubrieken over publicaties en lopend onderzoek het hoogst worden gewaardeerd. In de Nederlandse redactie van *Circular* hebben zitting Hans van Dulken, Ineke van Hamersveld en Niki van der Wielen.

Cultural Research in Europe

Omstreeks de jaarwisseling 1996-1997 verscheen *Cultural Research In Europe 1996* (CRIE). CRIE 1996 is de eerste in een reeks van tweejaarlijkse publicaties waarin onderzoek over kunst, cultuur en beleid in Europa centraal staat. Onderzoekers berichten in korte artikelen over hun werkzaamheden. Zo zijn er artikelen over kunstbeleid in het algemeen tot thema's als het *droit de suite*, ontwikkelingen in de beroepsgroep van architecten, en de relatie tussen kunst en toerisme. CRIE 1996 bestaat uit twee delen: een boek met daarin internationaal (vergelijkend) onderzoek

en een diskette met onderzoek waarin een enkel land centraal staat. Het geheel wordt voorafgegaan door een artikel van Mark J. Schuster over internationaal vergelijkend onderzoek en er is een apart hoofdstuk met informatie over databanken en netwerken. De redactie bestaat uit Ineke van Hamersveld en Niki van der Wielen.

De basis voor *Cultural Research In Europe* is een internationaal netwerk van onderzoekers, opgezet door Niki van der Wielen met medewerking van Ineke van Hamersveld. De eerste helft van 1996 heeft Maja Söderberg hier een belangrijke bijdrage aan geleverd. Al in 1995 was Maja Söderberg als stagiaire begonnen met het maken van een overzicht van het lopende onderzoek in Scandinavië. CRIE is mogelijk gemaakt met een doelsubsidie van het ministerie van OCenW. Een aanvullende subsidie voor de boekproductiekosten werd verstrekt door Circle.

Internationale functies

Hans van Dulken maakte deel uit van het dagelijks bestuur (*executive board*) van Circle en is redactielid van *Circular*.

Truus Gubbels was lid van de International Sociological Association; zij volgde de activiteiten van *Research Committee 37* dat zich bezighoudt met de sociologie van kunst en cultuur.

Ineke van Hamersveld maakte deel uit van de redactie van *Circular* en van the *European Journal for Cultural Policy*, een door Harwood Academic Publishers uitgegeven kwartaalblad onder hoofd- en eindredactie van Oliver Bennett (University of Warwick). Het blad is gericht op de aard en gevolgen van kunst- en cultuurbeleid in Europa.

Frank van Puffelen maakte deel uit van de *executive board* van de Association for Cultural Economics en is redactielid van haar orgaan: het *Journal of Cultural Economics*.

Niki van der Wielen had zitting in de redactie van *Circular*.

Boekmanstudies

In 1992 werd de stichting Boekmanstudies opgericht. Het bestuur van de Boekmanstichting vormt tevens het bestuur van de stichting Boekmanstudies. In 1996 werden de volgende projecten geëntameerd of voortgezet:

Jan Kassies 1920-1995: tussen politiek en cultuur

Op 26 april 1996 bestond de Federatie van Kunstenaarsverenigingen vijftig jaar. Haar eerste directeur, Jan Kassies, kon daar helaas geen getuige meer van zijn: hij was in oktober 1996 gestorven. Vlak na zijn dood ontstond het idee om het gedachtengoed van Kassies verder te dragen in een boek dat ter gelegenheid van het gouden federatiejubileum als cadeau van de Boekmanstichting aan de kunstenaarsverenigingen zou kunnen worden overhandigd.

In korte tijd hebben negen auteurs aan de opdracht gevolg gegeven iets te schrijven over de actuele ontwikkelingen op de diverse terreinen waarop Kassies actief was. Zo registreerden Joop van den Berg en Paul Kalma de stand van zaken in de politiek en het openbare bestuur; Joan Hemels en Wim Knulst schreven over de Nederlandse omroep- en perspolitiek; Luuk Verpaalen en Loek Zonneveld verhaalden over Kassies' bemoeienissen met het theaterbestel en Ton Bevers en Cas Smithuijsen analyseerden de tendensen in het overheidsbeleid jegens de kunsten. Fenna van den Burg opende het boek met een persoonlijk getint levensbericht over Jan Kassies. Zij was het ook die het eerste exemplaar op 26 april overhandigde aan Jan Riezenkamp, directeur generaal Culturele Zaken van het ministerie van OCenW.

De publicatie van het boek werd mogelijk gemaakt dankzij een extra subsidie van het ministerie van OCenW.

Publieksonderzoek jeugdtheater

De afgelopen kwarteeuw is de academische belangstelling voor de kinderziel sterk gegroeid. Jeugddeskundigen hebben zich niet onbetuigd gelaten en de literatuur in menig opzicht verrijkt. In het onderzoek en de verslaglegging van de resultaten daarvan is geleidelijk aan een patroon van specialisaties ontstaan, waardoor de kennis wel is vergroot, maar de toegankelijkheid ervan verkleind. De nieuwe kennis heeft de heilsverwachting van de wetenschap bovendien getemperd. De stellige toon waarmee vroeger pedagogische richtlijnen aan ouders werden verstrekt is omgeslagen in een relativerende: in de omgang tussen psychologen en cliënten is 'instructie' niet meer het sleutelwoord, maar 'begeleiding'.

Medio 1995 vroeg Wederzijds, jeugdtheatergezelschap werkzaam in het basisonderwijs, de stichting Boekmanstudies een inventarisatie te maken van de kennis die over kinderen beschikbaar is. De artistieke leiding van Wederzijds wilde een

dergelijke inventarisatie laten maken ter gelegenheid van het vijftienvigti jarig jubileum van het gezelschap. Zij had al enige tijd het onbehaaglijke gevoel dat de pedagogische standaardpublicaties uit de jaren zestig en zeventig niet in alle opzichten meer bij de tijd waren. Er ontstond behoefte aan een heroriëntatie op de wereld van het kind, gezien door mensen die vanuit hun werk met de kinderen van nu te maken hebben. Grondig bronnenonderzoek zou moeten leiden tot een actueel overzicht van de inzichten die nu in gezaghebbende kring worden aangehangen. De beoogde studie zou theatermakers en anderen actuele informatie kunnen geven over de aard van de jeugdproblemen die onderzoekers momenteel bezighouden en over de huidige omgangsvormen tussen opvoeders en kinderen. Ook zou aandacht moeten worden besteed aan de gedragsregels die op school, thuis, op straat, bij muziekles en op het voetbalveld gangbaar zijn. Het ging er niet zozeer om nieuwe ideeën over kinderen te ontwikkelen, maar de bestaande ideeën van professionele opvoeders en visies van onderzoekers zodanig te formuleren en te rangschikken dat ze voor een grotere kring van geïnteresseerden toegankelijk zouden worden.

Boekmanstudies zocht contact met Mieke de Waal, die promoveerde op een studie naar tienermeisjes en al eerder schreef over kunstbeleving van kinderen. Zij maakte een uitgebreid gedocumenteerd overzicht van de huidige stand van kennis over kinderen en voegde daaraan nog toe de ervaringen die zij zelf met kinderen heeft, als moeder en als beroepsmatig observator.

Een kwart eeuw kinderen in Nederland is ondanks zijn bondigheid een brede publieksverkenning geworden. Het slot laat zien hoe toneelmakers de veranderingen in de jeugdige gedragspatronen in hun voorstellingen hebben verwerkt. Het boek besluit met een paar voorzichtige aanbevelingen.

Op 29 oktober werd het eerste exemplaar van het boekje door de directeur van de Stichting Kunst en Cultuur Noord-Holland, Titus Yocarini, overhandigd aan de gedeputeerde cultuur van dezelfde provincie, Frieda van Diepen-Oost. Door een subsidie van het Anjerfonds Noord-Holland werd het mogelijk alle basisscholen in de provincie van een exemplaar te voorzien.

Galleries in Nederland

Sinds 1 januari 1994 is Truus Gubbels bezig met een onderzoek naar het stelsel van galleries voor hedendaagse kunst in Nederland. Het onderzoek is mogelijk dank zij de steun van Stichting Artimo te Breda.

Het onderzoek beoogt een beschrijving te geven van de ontwikkelingen in het galeriewezen in Nederland sinds de Tweede Wereldoorlog. Er is relatief weinig onderzoek verricht naar de ontwikkeling van de kunsthandel en galeriewezen in Nederland. Het onderzoek draagt daarom een beschrijvend karakter. Geïnteriseerd wordt welke galleries in een aantal te onderscheiden perioden (grootweg

1945-1970, 1970-1990, 1990-nu) actief waren. Op een aantal galleries die in één van de desbetreffende perioden een belangrijke artistiek inhoudelijke functie vervulden wordt nader ingegaan. Doelstelling van het onderzoek is antwoord te geven op vragen als: welke kunstenaars, stromingen en stijlen kwamen aan bod en welke niet? Hoe was de verhouding tussen de galeriewereld en de musea en andere bemiddelende instellingen als kunstuitleen en dergelijke? Welke veranderingen deden zich in de galeriewereld voor tegen de achtergrond van ontwikkelingen in overheidsbeleid en markt?

Net als in 1995 is in 1996 veel tijd besteed aan het ordenen en beschrijven van het in de jaren daarvoor verzamelde materiaal. Ook is een aantal aanvullende interviews met galeriehouders gehouden. In 1995 is het theoretisch kader van de studie aan de hand van buitenlandse economische, sociologische en kunsthistorische literatuur geschreven en zijn de ontwikkelingen in het Nederlandse galeriewezen tot 1960 in beeld gebracht. In 1996 zijn concept-hoofdstukken geschreven over de perioden 1960-1970 en 1970-1990. In het eerste decennium tekenen zich differentiatie- en specialisatieprocessen af in het galeriewezen. Het galeriebestel blijft echter relatief kleinschalig — in het begin van de jaren zestig zijn enige tientallen galleries actief en tien jaar later zijn dat er meer dan honderd. Door die kleinschaligheid is de sector overzichtelijk en de onderlinge concurrentie beperkt. Vanaf 1970 is er sprake van een enorme kwantitatieve en kwalitatieve expansie in het galeriewezen. Processen van differentiatie en specialisatie raken in een stroomversnelling en leiden tot een onoverzichtelijk en caleidoscopisch galeriebestel waarin zowel in artistiek-inhoudelijk als in commercieel opzicht verschillende circuits ontstaan. In samenhang daarmee spelen zich in het galeriewezen — mede onder invloed van het overheidsbeleid — onderscheidingsprocessen af die pregnant tot uitdrukking komen in organisatie- en samenwerkingsverbanden tussen galleries. De dynamiek in de elkaar opvolgende Verenigingen van Galeriehouders die zich vanaf halverwege de jaren zeventig tot op heden manifesteren, is daarvan een voorbeeld. Ook de verwickelingen rond kunstbeurzen die vanaf het eind van de jaren zeventig een dominante rol in het galeriewezen vervullen, zijn daarvan een uitdrukking.

Verzamelen in Nederland

In 1996 werkte Renée Steenberghe voort aan haar onderzoek naar 'Particuliere verzamelaars van hedendaagse kunst in Nederland'. In het voorjaar werden tien langdurige proefinterviews gehouden met zeer uiteenlopende verzamelaars. Onder hen bevond zich een postbode die moet sparen voor elke aankoop, een rentenier, een jonge vrouwelijke verzamelaar, een man die zijn hele collectie uit onvrede veilde en een echtpaar dat ruim veertig jaar verzamelt. De genoemde diversiteit zit hem niet alleen in leeftijd, beroep en inkomen, maar ook in de soort kunst en de functie die ze vervult in het dagelijks leven van deze mensen. De geïnterviewden zijn vervolgens gegroepeerd rondom attenderende begrippen als 'ontstaan van de belangstelling voor

kunst', 'kunstbeleving', 'collectievorming' en 'drijfveren'. Op grond van deze bevindingen kan een globaal beeld geschetst worden van wat particuliere collectioneurs bezighoudt, en van de verschillende parcoursen die bij het collectioneren worden gevolgd. Zo hecht de een veel belang aan informatie van galeriehouders, terwijl een ander die liever mijdt en het liefst rechtstreeks bij de kunstenaar koopt.

In het najaar van 1996 is een volgende reeks interviews gehouden met behulp van een vragenlijst. Dankzij de meer gestructureerde gespreksvorm bleek onderlinge vergelijking nu sneller tot analyse van het materiaal te leiden. Dit is van belang, omdat gaandeweg het onderzoek getracht zal worden te komen tot een formulering van een typologie van Nederlandse privéverzamelaars. Gekozen is voor semi-gestructureerde interviews: terwijl een aantal sleutelvragen is gehandhaafd, wordt de geïnterviewden meer ruimte gegeven om hun individuele accenten te leggen.

Na het verrichten van dit verkennende veldwerk is ook literatuuronderzoek verricht, met name op het gebied van de (kunst)sociologie. De theorie is met de empirie in verband gebracht, hetgeen heeft geleid tot het vaststellen van vier theoretische aandachtsgebieden die als pijlers van het proefschrift dienst moeten doen. Deze gebieden zijn achtereenvolgens stratificatie/elitestudies, consumptiegedrag, waarde en waardensymboliek en zelfverwerkelijking door middel van kunst. Daarnaast is literatuur bijeengebracht op het thema verzamelen in het algemeen.

Al doende groeit het zicht op hoe particuliere collectioneurs zich manifesteren. Dat gebeurt door schenkingen aan musea, het tentoonstellen van de eigen verzameling in een museum, het geven van interviews over de collectie (waarin meningen over de Nederlandse kunstwereld niet worden geschuwd), het terugtrekken van een kostbaar bruikleen uit een museum, het veilen van de verzameling enzovoorts. Veel informatie hierover werd opgediept uit de bibliotheken van het Stedelijk Museum Amsterdam en de Rijksdienst voor Kunsthistorische Documentatie maar ook uit het archief van *NRC Handelsblad*.

De stagiaire Monique van de Rhee, studente culturele studies, assisteerde zes maanden bij het zoeken naar en verwerken van literatuur, het ordenen en toegankelijk maken van gegevens en transcriptie van interviews.

Concertpubliek in Utrecht 1961-1993

Met een subsidie van het Anjerfonds Utrecht werd in 1993 begonnen met de herhaling van het publieksonderzoek dat in 1960 onder het Utrechtse Tivoli-publiek was gehouden door Hugo de Jager en Wim Zweers en dat in 1962 verscheen onder de titel *Het gehoor gehoord: een verkenning onder de geregelde bezoekers van het Utrechts Stedelijk Orkest*. De leden van de begeleidingscommissie zijn: Hugo de Jager, socioloog, onderzoeker, betrokken geweest bij het onderzoeksproject *Het*

gehoor gehoord, en auteur van het proefschrift *Cultuuroverdracht en concertbezoek* (1967); Wim Zweers, filosoof, tot voor kort verbonden aan de Centrale Interfaculteit van de Universiteit van Amsterdam, eveneens betrokken geweest bij het publieksonderzoek *Het gehoor gehoord*; Peter Smids, directeur Muziekcentrum Vredenburg; Mathieu Heinrichs, adjunct-directeur Muziekcentrum Vredenburg en hoofd afdeling Publiciteit; Frans Bosboom, universitair hoofddocent Faculteit Letteren van de Universiteit Utrecht; Florian Diepenbrock, destijds docent muziekwetenschap/kunstbeleid en kunstmanagement Universiteit Utrecht; Hanneke Wiersma, voorheen student muziekwetenschap/kunstbeleid en kunstmanagement Universiteit Utrecht; Frans de Rooter, directeur Koninklijk Conservatorium Den Haag en algemeen secretaris van de stichting Holland Festival Oude Muziek Utrecht. Onderzoeker is Cas Smithuijsen, directeur Boekmanstudies. Hij wordt bijgestaan door Rutger van Petersen die op basis van een contract met de Universiteit Utrecht al het cijfer- en berekeningswerk verrichtte en Peter Vermeulen, die in het kader van een stage voor zijn studie sociologie (Universiteit van Amsterdam) onderzoek deed naar de programmering van Tivoli en Muziekcentrum Vredenburg tussen 1960 en 1994. In 1995 werd een concept-rapport opgeleverd. Publicatie van het eindrapport — getiteld *Het Luisterpeloton* — vindt plaats voorjaar 1997.

Publiek van ensemblemuziek

In opdracht van het Holland Festival deed Cas Smithuijsen onderzoek naar de samenstelling van het publiek dat regelmatig concerten bezoekt die worden gegeven door ensembles die zijn gespecialiseerd in hedendaagse muziek. Aan de hand van een enquête onder dit publiek werden gegevens verzameld die bijeen werden gebracht in een essay, getiteld 'Hoorspel. Luisteraars van hedendaagse muziek onderzocht'. Het artikel verscheen in het boek *Ssst. Nieuwe ensembles voor nieuwe muziek*, dat in mei 1996 in Amsterdam door het Holland Festival werd gepresenteerd.

Nieuwe Nederlanders en musea

Op 10 oktober 1996 vond in het Rijksmuseum een congres plaats, georganiseerd door de Sectie Educatieve Diensten van de Nederlandse Museumvereniging en de Mondriaan Stichting, onder de titel *Nieuwe Nederlanders en musea*. Op verzoek van de Mondriaan Stichting heeft Ineke van Hamersveld een voorstel gemaakt voor een publicatie naar aanleiding van dit congres. Het uitgangspunt van het voorstel is dat de publicatie stof moet bevatten voor alle geledingen van het museum, voor de denkers en de doeners, voor de directie, de conservatoren, de educatoren en de pr/marketing-medewerk(st)ers. Uitgangspunt is dat we leven in een multiculturele samenleving die zich bij uitstek manifesteert in de steden, waar zich een groot aantal van de Nederlandse musea bevinden. Zij zullen positie moeten kiezen in de veranderde/veranderende omgeving en de publicatie moet argumenten en praktijk-

voorbeelden aandragen voor het debat daarover. Uitvoering van het voorstel vindt plaats in 1997.

Publicaties medewerkers Boekmanstichting

Hans van Dulken

- (redactie, met Fenna van den Burg) *Jan Kassies 1920-1995: tussen politiek en cultuur*. Amsterdam: Boekmanstudies.

Truus Gubbels

- 'Van alle markten thuis; over diversiteit en ondoorzichtigheid van de kunstmarkt'. In: *Negen eeuwen Markt Leiden*. (tentoonstellingscatalogus) Leiden: Centrum Beeldende Kunst, 14-19.
- (m.m.v. Carina Mulder) 'Beeldende Kunstenaars: van koerier tot verkoper', verslag van het congres 'Nu u!'. In: *Boekmancahier*, jrg. 8, nr. 29, september, 386-389.

Ineke van Hamersveld

- (redactie, met Niki van der Wielen) *Cultural Research In Europe 1996*; 2 vols. Amsterdam: Boekman Foundation/Circle.
- 'Digitaal wonderland: naar aanleiding van het Deaf95-symposium "Interfacing realities"'. In: *Boekmancahier*, jrg. 8, nr. 28, juni, 248-252.

Annemoon van Hemel

- (redactie, met H. Mommaas en C. Smithuijsen) *Trading culture: GATT, European cultural policies and the transatlantic market*. Amsterdam: Boekman Foundation.
- 'The complex debate on audiovisual policy'. In: *Idem*, 83-95.
- 'The treaties: General Agreements on Tariffs and Trade'. In: *Idem*, 189-191.
- 'Komt tijd, komt raad: verslag van het openbare debat over het advies *Cultuur in verandering*'. In: *Boekmancahier*, jrg. 8, nr. 29, september, 376-378.

Linus Hesselink

- 'Auteursrecht gaat irriteren: verslag van het lustrumcongres "De rol en de maatschappelijke aanvaardbaarheid van het auteursrecht"'. In: *Boekmancahier*, jrg. 8, nr. 29, september, 383-386.
- 'Niet naar Moskou gaan. Overheden, theater en kleine steden'. In: Heijs, M. en J. Smal. *Zutphen ten tijde van Yde: culturele veranderingen in een naoorlogse provinciestad*. Zutphen: Hanzehof, 15-27.

Sannie Hoogervorst

- 'Het convenant hoeft niet in de krant: verslag van het symposium "Trekken we ons terug op een eiland of trekken we de wijde wereld in?"'. In: *Boekmancahier*, jrg. 8, nr. 29, september, pp. 390-392.
- *Verslag van de periode 1993-1996 over het Samenwerkingsverband Literatuurdocumentatie Kunst en Cultuur, de Culturele Pool (CuPo)*, 1996.

André Nuchelmans

- 'Lenen, niet lezen'. Verslag van het congres 'Lezen lenen onderzocht'. In: *Boekmancahier*, jrg. 8, nr. 27, maart, 117-120.

Frank van Puffelen

- 'Abuses of conventional impact studies in the arts'. In: *European Journal of Cultural Policy*, vol. 2, nr. 2, 1996.
- 'Economie en cultureel erfgoed': verslag van het symposium 'Economie en cultureel erfgoed'. In *Boekmancahier*, jrg. 8, nr. 27, maart, 120-124.
- 'Musea in de groei', bespreking van het rapport 'Musea in de economie'. In: *Boekmancahier*, jrg. 8, nr. 30, december, 494-496.

Cas Smithuijsen

- 'Cultuurzelfbestuur, over waarden en doelen in het kunstbeleid'. In: F. van den Burg en H. van Dulken (redactie) *Jan Kassies 1920-1995: tussen politiek en cultuur*. Amsterdam: Boekmanstudies, 131-146.
- 'The outlines of a transatlantic cultural system'. In: A. van Hemel, H. Mommaas en C. Smithuijsen (eds.) *Trading culture: GATT, European cultural policies and the transatlantic market*. Amsterdam: Boekman Foundation, 179-185.
- 'Hoorspel: luisteraars van hedendaagse muziek onderzocht'. In: *Ssst: nieuwe ensembles voor nieuwe muziek*. Amsterdam: International Theatre & Film Books, 164-195.
- 'Concertgang als civil action': verslag van het internationale congres 'A Civilized Concert? Music, the state and the market in a changing Europe'. In: *Boekmancahier*, jrg 8, nr. 30, december, 509-512.
- 'Museum Advisors without Frontiers'. In: *Congresverslag van de Third European Museum Advisors Conference, 7-11 October 1996, The Netherlands*.
- 'Klein land als Nederland is gebaat bij open cultuurmarkt'. In: *NRC Handelsblad*, 23 februari 1996.
- 'Allochtone kunst komt in "protestantse" schouwburgzaal nauwelijks tot haar recht'. In: *Trouw*, 9 november 1996.
- (redactie: met A. van Hemel en H. Mommaas) *Trading culture: GATT, European cultural policies and the transatlantic market*. Amsterdam: Boekman Foundation.

Niki van der Wielen

- (redactie, met Ineke van Hamersveld) *Cultural Research In Europe 1996*; 2 vols. Amsterdam: Boekman Foundation/Circle.

Overige activiteiten medewerkers

Truus Gubbels

- vertelde op 15 februari aan studenten Cultuursociologie en Culturele Studies van de Universiteit van Amsterdam over de werkwijze en methodiek van haar onderzoek naar het galeriewezen;
- adviseerde de Mondriaan Stichting over de inhoud van de Kunstkoopregeling, opvolger van de Rentesubsidieregeling van het ministerie van OCenW. Via de Kunstkoopregeling kan bij het aankopen van beeldende kunst bij een aantal toegelaten galleries een rentevrije lening worden afgesloten. De regeling is met ingang van 1997 van start gegaan;
- was voorzitter van de adviescommissie van de Mondriaan Stichting die was belast met de selectie van galleries voor deelname aan de Kunstkoopregeling 1997;
- woonde het congres *The aesthetic posture* in Brussel bij op 23 en 24 augustus, georganiseerd door Research Committee 37 'Sociology of the arts' van de International Sociological Association/ISA en Comité de Recherche 18 'Sociologie de l'art' van de Association Internationale de Sociologues en Langue Français/AISLF. Schreef daarvoor een paper onder de titel *Private Art Galleries in the Netherlands; a profession between passion and commerce*. De paper wordt in een Franse vertaling gepubliceerd in het tijdschrift *Sociologie de l'art* (1997) nr. 9.

Annemoon van Hemel

- nam deel aan de conferentie *European Culture* in Pamplona, Spanje, van 23 tot 26 oktober, met de lezing 'European disunion: audiovisual policy in a borderless future';
- adviseerde en verstreekte documentatie aan twee stagiaires Culturele Studies van de Universiteit van Amsterdam voor het in 1997 te houden debat over het kunstbeleid van de Amsterdamse stadsdelen.

Frank van Puffelen

- begeleidde het economisch deel van het eindrapport van KPMG over de economische en maatschappelijke betekenis van de professionele kunsten in Amsterdam;
- bezocht het 9e Internationaal Congres van de Association for Cultural Economics in Boston (VS) dat in mei 1996 werd gehouden. Was discussiant voor een drietal papers.

Cas Smithuijsen

- maakte deel uit van de redactie van het in 1997 te verschijnen boek over vijftig jaar Holland Festival. Andere redacteuren: Jan Blokker, Ariejan Korteweg, Hans Heg, Jeanne Roos, Jan van Vlijmen en Jessica Voeten;
- maakte deel uit van de redactie van het boek over de Nederlandse ensemblecultuur en ensemblemuziek, getiteld: *Ssst: nieuwe ensembles voor nieuwe muziek*. Amsterdam: International Theatre & Film Books. Andere redacteuren: Joël Bons,

- Rokus de Groot, Pay-Uun Hiu, Peter Jansen, Elmer Schönberger;
- maakte deel uit van begeleidingscommissie 'lokale architectuur', een onderzoeksopdracht van het ministerie van VROM aan de vakgroep stadsstudies van de Universiteit van Amsterdam (dr. L. Deben), uitgevoerd door drs. P. Rings;
  - was lid van de adviescommissie langlopend publieksonderzoek van het Rijksmuseum te Amsterdam;
  - nam deel aan de werkconferentie *The value of culture II*, georganiseerd door de Erasmus Universiteit Rotterdam en gehouden op de Boekmanstichting op 17 januari 1996. Aanwezig onder meer: Hans Abbing, Wilfred Dolfsma, Bruno Frey, Michael Hutter, Arjo Klamer, Berend Jan Langenberg, Frank van Puffelen, Corinne Sips, Geert de Vries;
  - nam deel aan een forumdiscussie, georganiseerd door de Nederlandse Taalunie op 19 januari in Pulchri te Den Haag, ter gelegenheid van de uitreiking van de Taaluniepenning aan Jozef Deleu door Luc Van Den Bossche, voorzitter van het Comité van Ministers. Andere deelnemers aan de forumdiscussie: Johan Anthierens, publicist, Joep Baartmans, voorzitter van de Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren; Norbert D'hulst, secretaris-generaal van het Davidsfonds;
  - was als een van de interviewers op 28 maart aanwezig bij de overdracht van de interviewbanden van het *oral history project*, georganiseerd door het Walter Maashuis, aan het Gemeentemuseum 's-Gravenhage;
  - nam op 24 mei deel aan *The Anglo-Dutch Arts Debate* in De Balie te Amsterdam, deels als voorzitter van de plenaire discussie. Het debat was georganiseerd door de British Council en De Balie;
  - was op 7 juni in Stadsschouwburg de Harmonie in Leeuwarden voorzitter van het jaarcongres 'Kantelend tijdperk' van de Vereniging van Schouwburg- en Concertdirecties (VSCD), over overheid en markt in de theatersector;
  - was lid van de adviescommissie 'Oh, sublieme elektrische momenten: het kunstwerk in het tijdperk van zijn digitale verspreidbaarheid', georganiseerd door de Rotterdamse Kunststichting op 13 september in het RO-theater te Rotterdam;
  - hield op 8 oktober een lezing op de internationale conferentie van museumconsulenten (EMAC), gehouden in Kasteel Rozendaal (Gld.), getiteld *Museumadvisors without borders*;
  - gaf op 28 oktober in De Balie te Amsterdam de Marga Klompé-lezing, die het Theater Instituut Nederland jaarlijks organiseert. De lezing werd gehouden onder de titel *Paarse Kunst* en verscheen bewerkt in *Boekmancahier 31* onder de titel: *Puriteins kunstbeleid: het Nederlands cultuurbestel na de religieuze omslag*;
  - gaf op 2 december in Zwolle onder de titel *Het belang van onderzoek* een lezing over de factor onderzoek en statistiek in het theaterbestel en -beleid. Dit op uitnodiging van de Stichting Promotie Theater- en Concertbezoek, die een studiemiddag over publieksenquëtering organiseerde.

Stage-, onderzoeks- en scriptiebegeleiding

Bibliotheekmedewerkers begeleidden

- Ria Onderdelinden, die als stagiaire van Amsterdamse Hogeschool, faculteit Economie en Informatie, ervaring opdoet met tijdschriftbeschrijvingen.

Truus Gubbels begeleidde

- Christel Portegies, student Culturele Studies van de Universiteit van Amsterdam, die een onderzoek deed naar de geschiedenis van Galerie Espace te Amsterdam;
- Carina Mulder, student Culturele Studies van de Universiteit van Amsterdam, die een onderzoek deed naar de geschiedenis van de KunstRai;
- Len Pulles en Niesje Kiestra, studenten Cultuursociologie van de Universiteit van Amsterdam, die onderzoek deden naar de spanningsverhouding tussen commercie en kwaliteit in het galeriewezen.

Annemoon van Hemel begeleidde

- Marnix van den Berg, student bestuurskunde aan de Universiteit Twente, die zijn stage in het kader van het congres *Privatization/désétatisation and culture* eind 1996 aanving.

Linus Hesselink begeleidde

- E.H. Kleijn, bij het schrijven van een scriptie getiteld: *Beter ongelijk hebben dan ongelijk krijgen: de WIK en het gelijkheidsbeginsel* (andere begeleider: mr.drs. J.J. Wirken, Faculteit der rechtsgeleerdheid, Universiteit van Amsterdam).

Sannie Hoogervorst en Cas Smithuijsen begeleidden

- Eric Walrave, student communicatiewetenschap, traject marketingcommunicatie aan de Katholieke Universiteit Nijmegen, bij zijn stage/afstudeeronderzoek naar het imago van de Boekmanstichting.

Cas Smithuijsen begeleidde

- Peter Vermeulen, stagiair sociologie bij de Universiteit van Amsterdam, die zijn onderzoek naar de programmering van Tivoli en Muziekcentrum Vredenburg in 1996 voltooide (andere begeleider: dr. N. Wilterdink, Sociologisch Instituut, Universiteit van Amsterdam).

Publicaties Boekmanstichting 1987-1996

Periodieken

Aanwinstenlijst/Aanwinstendisk

De bibliotheek van de Boekmanstichting presenteerde sinds 1978 alle nieuwe verworven titels in een geannoteerde *Aanwinstenlijst*. Deze lijst werd driemaandelijks uitgegeven en bevatte per nummer ruim 500 titels over kunst, cultuur, beleid en wetenschap. Sinds 1993 werden de aanwinsten ook op diskette uitgegeven. Vanaf 1996 worden de nieuwe titels alleen op diskette (3,5" compatible personal computer) uitgegeven.

Een abonnement per post kost f 20,- per jaar; abonnees van het Boekmancahier betalen f 10,- per jaar. Een los exemplaar kost f 5,-.

Boekmancahier

Vanaf 1989 geeft de Boekmanstichting een tijdschrift uit over kunst, onderzoek en beleid: het *Boekmancahier*. Het *Boekmancahier* verschijnt driemaandelijks en is bestemd voor beleidsadviseurs, onderzoekers, journalisten, studenten, docenten en allen die in cultuur- en kunstbeleid zijn geïnteresseerd. Het tijdschrift informeert over de stand van zaken in het cultuurbestel en het daaraan gerelateerde onderzoek en beleid. Naast artikelen van onder meer sociologen, economen, bedrijfskundigen, juristen, bestuurskundigen en historici, biedt het *Boekmancahier* informatie over recent verschenen literatuur, lopend onderzoek aan universiteiten en hogescholen en doctoraalscripties.

ISSN 0925-0239; prijs jaarabonnement: f 50,- (studenten, AIO's en OIO's); f 70,- (particulieren); f 90,- (instellingen); f 17,50 (losse nummers).

Abonnees op het *Boekmancahier* kunnen voor f 10,- per jaar de *Aanwinstendisk* toegezonden krijgen.

Overige uitgaven

1996

Trading culture: GATT, European cultural policies and the transatlantic market, Boekman Foundation, 1996. 192 blz. (ed by. A. van Hemel, H. Mommaas and C. Smithuijsen)

The politics of culture and world trade (H. Mommaas); GATT and culture: a view from France (M. Palmer); Economic aspects of cultural exchange (A. Klammer); Resistance and transformation: Europe's response to American mass culture (R. Pells); Displacing culture: transnational culture, regional elites, and the challenge to national cinema (W. Uricchio); The complex debate on audiovisual policy (A. van Hemel); Should we worry about America? (P. Schlesinger); Transatlantic tv flow: another look at cultural cost-accounting (D. McQuail); World trade and the restructuring of German television (P. Ludes); Advertising: the commodification of American icons (R. Kroes); Intra- and international identities in American popular music (P. Maultsby); Does music cross boundaries? (S. Frith); Museum culture and

the threat to national identity in the age of the GATT (V. Zolberg); The outlines of a transatlantic cultural system (C. Smithuijsen); The treaties: General Agreements on Tariffs and Trade (A. van Hemel)
ISBN 90-6650-046-8; prijs f 30,-

Jan Kassies 1920-1995: tussen politiek en cultuur, Boekmanstudies, 1996. 148 blz. (samenst. en red.: F. van den Burg en H. van Dulken)

De onvermijdelijke Jan Kassies, een levensbericht (F. van den Burg); Omroep en kunst, over de culturele taak van radio en televisie (W. Knulst); Een boom om aan te schudden en een huis om in te werken, over ontwikkelingen in het Amsterdamse theateronderwijs (L. Zonneveld); Een oom met geld, over een geschiedenis van het Instituut voor Theateronderzoek (L. Verpaalen); Notities over cultuurbeleid, over cultuurspreiding en kunsteducatie in de jaren negentig (T. Bevers); De ware volksvertegenwoordiging, over de hindermacht van de Eerste Kamer (J. van den Berg); Het behoud van het goede met aandacht voor vernieuwing, over de geschiedenis van het Bedrijfsfonds voor de Pers (J. Hemels); De meeste mensen kunnen meer, over cultuurpolitiek en de sociaal-democratie (P. Kalma); Cultuurzelfbestuur, over waarden en doelen in het kunstbeleid (C. Smithuijsen)
ISBN 90-6650-047-6; prijs f 27,50 (incl. 6% btw)

Een kwart eeuw kinderen in Nederland: publieksverkenning in opdracht van theatergroep Wederzijds, Boekmanstudies, 1996. 80 blz. (M. de Waal)
ISBN 90-6650-0048-4; prijs f 27,50 (incl. 6% btw)

Cultural Research In Europe 1996, Boekman Foundation/Circle, 1996. Part 1, book, 227 blz., Part 2, disk. (ed. by I. van Hamersveld and N. van der Wielen)
ISBN 90-6650-049-2; prijs f 39,- (excl. porto en administratiekosten)

Verslag van de periode 1993-1996 over het Samenwerkingsverband Literatuurdocumentatie Kunst en Cultuur, de Culturele Pool (CuPo), 1996. (gratis)

1995

Stilstaande beelden: ondergang en opkomst van de fotografie, Boekmanstichting/Van Gennep, 1995. 231 blz. (onder red. van H. van Dulken, F. van den Burg, F. Bool, B. van Heerikhuizen, J. Kassies, W. Oosterbaan Martinius en B. Stigter) (*Jaarboek kunst en beleid* 7)

De fotocollectie 'Nederland': meer geluk dan wijsheid (M. Boom); Voltooid; de moeizame geschiedenis van het Nederlands Foto Instituut (E. Marsman); Dilemma's van fotografen: professionalisering en autonomie (B. Hofstede); De buik van Popov en de Bush van Molle: ontwikkelingen in de journalistieke fotografie (A. Ribbens); Van matglas tot netvlies (P. Mertz); De blijde onthoofding: de passies van een portretfotograaf (Ph. Mechanicus); Illegale fotografie 1940-1945: realiteit, mise-en-scène of reconstructie (F. Bool); Fotografie en werkelijkheid: fotoboeken over de

dekolonisatie van Indië (L. Zweers); Het bedrijfsfotoboek: 'een artistiek relatie-geschenk, meer dan een souvenir alleen' (M. Thijsen); De amateurs en de regels van de kunst: discussies over amateurfotografie tussen 1945 en 1975 (W. Oosterbaan Martinius); De kunst van het beschrijven voorbij: ontwikkelingen in de documentaire fotografie (F. Gierstberg); Foto's als grondstof: de onontkoombare digitalisering van de fotografie (W. Oosterbaan Martinius); Kroniek foto-auteursrecht (R. Vecht); Een leven lang op de loer liggen (H. Aarsman)
ISBN 90-5515-056-8; prijs f 49,50

De kunstmatige kloof: een empirisch-theoretisch onderzoek naar het bestaan van een duale structuur van het podiumkunstenveld in Nederland, Boekmanstudies, 1995. 73 blz. (M. van der Blij)
ISBN 90-6650-044-1; prijs f 15,- (incl. 6% btw)

Verzamelstaat: het collectiebeleid van Nederlandse musea voor moderne kunst, Boekmanstudies, 1995. 61 blz. (red. I. van Hamersveld)
ISBN 90-6650-045-X; prijs f 15,- (incl. 6% btw)

1994

Handleiding publieksonderzoek culturele instellingen, Boekmanstudies, 1994. 110 blz. (H. Ganzeboom en L. Ranshuysen)
ISBN 90-6650-040-9; prijs f 20,- (incl. 6% btw)

De Matinee op de vrije zaterdag 1961-1993, Boekmanstudies, 1994. 135 blz. (M. van der Meer en H. Nottrot)
ISBN 90-6650-041-7; prijs f 30,- (incl. 6% btw)

Internationalisering van de Nederlandse kunst en cultuur: literatuurlijst, Boekmanstudies, 1994. 138 blz. (I. van den Berg en Y. Kleekamp)
ISBN 90-6650-042-5; prijs f 20,- (incl. 6% btw)

Danswerkplaatsen, een nieuw profiel: onderzoeksrapport inzake de functie en plaats van danswerkplaatsen in het vrije dansveld, Boekmanstudies, 1994, 78 blz. (Y. Zellerer)
ISBN 90-6650-043-3; prijs f 25,- (incl. 6% btw)

GATT, the arts and cultural exchange between the United States and Europe: conference folder 20th and 21st of October, 1994, Boekman Foundation/Departments of Leisure Studies and Sociology, Tilburg University, 1994. 127 blz. (M. van Elteren, A. van Hemel, H. Mommaas)
(uitverkocht)

Rechtwijzer voor auteurs: contract, fiscus en beleid rond schrijven en vertalen, Sdu Uitgeverij Koningsinnegracht, 1994. 248 blz. (red. L. Hesselink)

Auteursrecht van schrijvers, bewerkers en vertalers (N. van Lingen); De honderd hardnekkigste vragen over de literaire uitgeverij: een selectie (M. Asscher); Uitgavecontracten (P.B. Hugenholtz); Het boek in andere vormen: het boek op het toneel (E.J. Arkenbout); Het boek op televisie en in de bioscoop (C.P.A. Holierhoek); Het gesproken boek (C.G.A. van Wijk); Het boek op de elektronische snelweg, interview met Willem Velthoven, hoofdredacteur van *Mediamatic* (L. Hesselink); Leenrecht (H. Verdaasdonk); Het Nederlandse letterenbeleid (F. de Glas); Het Vlaamse letterenbeleid (M. Reynebeau); Rechtsbescherming in de letteren (L. Hesselink); Inkomsten en fiscus (C.P.A. Holierhoek); De georganiseerde auteur en zijn sociale positie (C.P.A. Holierhoek)
ISBN 90-12-08136-X; prijs f 39,90

1993

Art museums and the price of success: an international comparison: the United States, the United Kingdom and the Netherlands, with a contribution giving the German perspective: proceedings of the museum conference held at the Rijksmuseum Amsterdam on 10 and 11 December 1992 organized by the Boekman Foundation Amsterdam, 1993. 163 blz. (ed. by T. Gubbels en A. van Hemel)

Chronic crisis in a cultural institution (V.L. Zolberg); Citizens or consumers (J.N. Wood); The public interest in the art museum's public (J.M.D. Schuster); Giving people what they want (E. Hooper-Greenhill); Art museums and the price of democratization in post-Thatcher Britain (P. Jenkinson); Vision in action (J. Spalding); Whose museum is it, anyway? (F. Lubbers); What museums, what success? (P. van Mensch); The museum ambience (H. van Os); The inflation of the new (J. Vaessen); The German art museums in a European perspective (E. Beaucamp); The quality of success and the price of quality (V.L. Zolberg)
ISBN 90-6650-037-9; prijs f 30,-

Sociaal-democratie, kunst, politiek: beschouwingen over een sociaal-democratisch kunstbeleid, Wiardi Beckman Stichting/Boekmanstichting, 1993. 106 blz. (samenst. en red.: H. van Dulken en P. Kalma)

Sociaal-democratische cultuurpolitiek in een marktliberaal tijdperk (H. Blokland); Cultuurparticipatie (H. d'Ancona); Mislukte cultuurspreiding? (H. van Os); In een dual bestel redt de kunst zich wel (C. Smithuijsen); Massakunst en elitecultuur (P. Schnabel); Kunst is oorlog (T. Beckers); Splitting the difference (R. Laermans); De PvdA en de 'kijkcijfers die nooit liegen' (P. Kalma en S. Piersma)
ISBN 90-6650-038-7; prijs f 15,-

Kunst, kroniek en parlement 91-93, Boekmanstichting, 1993. 242 blz. (onder red. van T. Gubbels en C. Smithuijsen)

Kunst, bestuur en wetgeving: enige aspecten van de Wet op het specifiek

cultuurbeleid (T. Pronk); De kunsten in het parlement 1991-1993 (S. Hoogervorst); Kroniek, kunst en beleid: de parlementaire jaren 1991-1993 (S. Hoogervorst)
ISBN 90-6650-039-5; prijs f 25,-

Eerste bedrijf: overheid, beeldende kunst en bedrijfsleven in Assen en Dordrecht, Boekmanstichting, 1993. 105 blz. (A. van Hemel en G.J. van Wijngaarden)
prijs f 20,-

Kunst en beleid in Nederland 6, Boekmanstichting/Van Gennep, 1993. 243 blz. (onder red. van F. van den Burg (eindred.), H. van Dulken, B. van Heerikhuizen, J. Kassies, W. Oosterbaan Martinius en C. Smithuijsen)
Beelden om nooit te vergeten: monumenten ter nagedachtenis aan de Tweede Wereldoorlog in Amsterdam 1945-1991 (B. Stigter); Weri man! een studie naar de hiphop-cultuur in Nederland (M. Wermuth); Het Texas-project en het Nederlandse buitenlands cultureel beleid (R. Veltman); De rijksoverheid en de architectuur na 1945 (D. Bergvelt en H. van Rossum); Letterkundige: beroep of roeping? De Vereniging van letterkundigen 1905-1945 (S. Hoogervorst)
ISBN 90-6012-954-7; prijs f 34,50

Verslag van de periode 1990-1992 over het Samenwerkingsverband Literatuurdokumentatie Kunst en Cultuur, de Culturele Pool (Cupo), 1993 (gratis)

1992

Hoe vrij is kunst? Onderdrukking, censuur en andere beperkingen aan de vrijheid van expressie, Cramwinckel i.o.v. het Instituut voor Informatierecht van de Universiteit van Amsterdam en de Boekmanstichting, 1992. 96 blz. (onder red. van T. Pronk en G.A.I. Schuijt)
De vrijheid van de kunst als onderdeel van de grondrechtelijke communicatievrijheid in het licht van de EVRM (E.A. Alkema); Beeldenstorm: de vrijheid en onvrijheid van de beeldende kunst (E.J. Dommering); Over verdenking: de overheid en het theater (T.A. Schiphof); Dichters liegen de waarheid ofwel: staan schrijvers boven de wet? (G.A.I. Schuijt) Intermezzo: Entartete Musik - ontaalde muziek (W. Herbers); Filmkeuring en confessionele dominantie (J.H.J. van den Heuvel); Auteursrechtelijke grenzen aan de vrijheid van de beeldende kunstenaar (J.J.C. Kabel); De grondwet als culturele opdrachtgever (T. Pronk)
ISBN 90-71894-339; prijs f 35,-

Nederlandse muziek en orkesten: 5 oktober 1992:reader, Boekmanstichting/Donemus/Contactorgaan van Nederlandse Orkesten/Genootschap van Nederlandse Componisten, 1992. Ongepagineerd.
Reader bij de Studiedag Nederlandse muziek en orkesten (niet verkrijgbaar bij de Boekmanstichting)

Art museums and the price of success: an international comparison: The United States, the United Kingdom and the Netherlands; conference folder, Boekmanstichting, 1992. 210 blz. (contrib. bij I. van Hamersveld en T. Gubbels; D. Schomaker, J. Reijseger; general editor: I. van Hamersveld) (uitverkocht)

Kunst, kroniek en parlement 89-91, Boekmanstichting, 1992. 167 blz. (onder red. van T. Gubbels)
Kunst en kaders: betrekkingen tussen sociaal-democratie en kunst (C. Smithuijsen); De kunsten in het parlement 1989-1991 (S. Hoogervorst); Kroniek kunst en beleid: de parlementaire jaren 1989-1991 (T. Pronk en J. Verwey)
ISBN 90-6650-036-0; prijs f 20,-

Kwaliteit op krediet: de Rentesubsidieregeling kunstaankopen 1984-1990, Boekmanstichting, 1992. 85 blz. (T. Gubbels) (uitverkocht)

1991

Vorm & functie: esthetiek van sociale relaties, 1991. 30 blz. (A.M. Bevers) Rede, uitgesproken bij de aanvaarding van het ambt van hoogleraar op het vakgebied van de Kunst- en Cultuurwetenschappen aan de Faculteit der Historische en Kunstwetenschappen van de Erasmus Universiteit te Rotterdam, op vrijdag 19 april 1991
ISBN 90-6650-035-2; prijs f 15,-

Herengracht 415: 100 jaar geloof, wetenschap & cultuur, Boekmanstichting, 1991. 74 blz. (K. Jongbloed)
Geïllustreerde uitgave over het Amsterdamse grachtenpand Herengracht 415, waar de Boekmanstichting momenteel is gevestigd.
ISBN 90-6650-034-4; prijs f 30,-

Kunstenstad in delen: Amsterdams kunstbeleid na de binnengemeentelijke decentralisatie, Boekmanstichting, 1991. 95 blz. (D. Elshout en A. van Hemel)
ISBN 90-6650-033-6; prijs f 20,-

Kunst en beleid in Nederland 5, Boekmanstichting/Van Gennep, 1991. 271 blz. (onder red. van F. van den Burg, H. van Dulken (eindred.), B. van Heerikhuizen, J. Kassies, W. Oosterbaan Martinius en C. Smithuijsen)
Opkomst en ondergang van videokunst in Nederland (P. Terreehorst); Beeldende kunst en auteursrecht (J.J.C. Kabel); Toneelcensuur in Nederland (Tj. Schiphof); De Nul-beweging; illusieloos idealisme: een studie naar de opkomst van een kunstenaarsgroepering binnen het moderne kunstenaarschap (J. Wilbrink); Een vloek

en een zegen: de katholieken en film in Nederland tot 1940 (P. Slot)
ISBN 90-6012-871-0; prijs f 32,50

Klankrechtwijzer: muziek en recht, Sdu Uitgeverij Koninginnegracht, 1991. 174 blz.
(onder red. van T. Pronk)

De componist als 'fait social' (K. Boehmer); Het muzikauteursrecht (R. du Bois); Een kookboek is nog geen maaltijd: bescherming van uitvoerende kunstenaars, producenten en omroeporganisaties (R. Stuyt); Muziek in opdracht (M.R. de Zwaan); Jazz en geïmproviseerde muziek (W. van Manen); Het muziekkuitgavecontract (H.J.W. Eijkelenboom); Het mechanisch reproductierecht (S.C. Brandsteder); Muziekpiraterij (D. Peeperkorn); Het kopiëren van muziek gaat niet voor niks (R. Stuyt); De overheid en muziek (P. van Moort); Popmuziek en auteursrecht (M.T.M. Koedooder); Plagiaat in de muziek (P.R.C. Solleveld); Merchandising van musici en muziek (W.J.M. Diekman); Zit er muziek in Europa 1992? (M. Verhoef en A. van Vliet)

ISBN 90-12-06236-5; prijs f 32,50

1990

Kunst en beleid in Nederland 4, Boekmanstichting/Van Gennep, 1990. 216 blz.
(onder red. van F. van den Burg, H. van Dulken (eindred.), B. van Heerikhuizen, J. Kassies, W. Oosterbaan Martinius en C. Smithuijsen)

Stadsvernieuwing als overheidskunst (G. Anderiesen en A. Reijndorp); Musealisering van de cultuur: het museum als geheugen (D. Elshout); Filmvoorziening in Nederland 1945-1950 (J. de Haan); De Unesco-conventie van 1970, illegale kunsthandel en de bescherming van het cultureel erfgoed (T. Pronk); Sandberg, tussen Stedelijk en Stadhuis (P. Rorink); Drachten, een cultureel portret (O. Valkman)

ISBN 90-6012-853-2; prijs f 34,50

Kunst, kroniek en parlement 86-89, Boekmanstichting, 1990. 265 blz. (onder red. van T. Gubbels)

Op naar de volgende afspraak: L.C. Brinkman, minister van cultuur 1982-1989 (C. Smithuijsen); De kunsten in het parlement 1986-1989 (S. Hoogervorst); Kroniek kunst en beleid: de parlementaire jaren 1986-1989 (T. Pronk)

ISBN 90-6650-029-9; prijs f 25,-

Buitenlands cultureel beleid: Nederland en zijn culturele betrekkingen: literatuurlijst, Boekmanstichting, 1990. 127 blz. (T. Pronk)

ISBN 90-6650-031-X; prijs f 15,-

Kwaliteit te koop: een evaluatie van de Tijdelijke Aankoopsubsidieregeling Moderne Beeldende Kunst ten behoeve van Musea 1984-1987, Boekmanstichting, 1990.

112 blz. (T. Gubbels)

ISBN 90-6650-027-1; prijs f 15,-

Prijzen gerangschikt: een internationaal vergelijkend onderzoek naar toegangsprijzen voor podiumkunsten seizoen 1989/90, Boekmanstichting, 1990. 92 blz. (D. Elshout)

ISBN 90-6650-028-X; prijs f 15,-

De hulpbehoevende mecenas: particulier initiatief, overheid en cultuur, 1940-1990, Boekmanstichting/Walburg Pers, 1990. 352 blz. (onder red. van C.B. Smithuijsen)

Het gelukkige bezit van twee heel oude, kapitaalkrachtige freules: steun van particulieren en overheid aan de letteren in Nederland sinds 1945 (K. Bruin); Aandelen in onsterfelijkheid: museaal mecenaat, particulier initiatief en overheid (B. Kempers); Het spel en de knikkers: particuliere zorg, overheid en podiumkunst na 1945 (T. Bevers en E. Hitters); Bundeling van kracht en kennis: particuliere cultuurzorg en monumentenbescherming 1940-1990 (S. Hietbrink); Gedeelde zorg: slotbeschouwing over particulier initiatief, overheid en cultuur in Nederland (C. Smithuijsen)

ISBN 90-6011-709-3; prijs f 39,50

Kunst en staat: teksten 1981-1985 van Abram de Swaan over kunst en cultuur, waaronder 'Kwaliteit is klasse' en interviews met prof.dr. A. de Swaan en ir. Th. Quené, Boekmanstichting/Universiteit van Amsterdam, vakgroep Culturele Studies, 1990. 70 blz.

ISBN 90-6650-030-1; prijs f 10,-

Kunst en overheid: beleid en praktijk: inleidende teksten, herziene uitgave, Boekmanstichting, 1990. 326 blz. (samenst. en red. I. van den Berg en S. de Sitter) (uitverkocht)

Verslag van de periode 1987-1989 over het Samenwerkingsverband Literatuurdocumentatie Kunst en Cultuur, de Culturele Pool (Cupo), 1990 (gratis)

1989

Culturele coëxistentie: een integrale benadering van buitenlandse cultureel beleid, met een voorwoord van J.L. Heldring, Boekmanstichting, 1989. 150 blz. (M. Mourik) ISBN 90-6650-026-3; prijs f 20,-

Het leven als leerschool: portret van Emanuel Boekman 1889-1940, Boekmanstichting/Van Gennep, 1989. 176 blz. (onder red. van H. van Dulken en T. Jansen; met een voorwoord van E. van Thijn).

De teerling is geworpen (J. Polak); De nuchterheid van het getal (R. Cohen);

Emanuel Boekman en de sociaal-democratie (F. de Jong Edz.); Emanuel Boekman en de gemeentepolitiek (G. Borrie); 'Kunst en cultuur in een vreeschelijke tijd als de onze' (T. Jansen); Openbare cultuur en privatisering (C. Smithuijsen); Diverse teksten over kunst en cultuur (E. Boekman); Bibliografie van dr. E. Boekman (M. van der Tweel)
ISBN 90-6012-820-6; prijs f 34,50

Overheid en kunst in Nederland, derde druk van het proefschrift van dr. E. Boekman uit 1939, Boekmanstichting/Van Gennep, 1989. 222 blz.
ISBN 90-6012-821-4; prijs f 34,50

Daar ga je toch niet heen? Een oriënterende studie over jongeren en de gevestigde kunst, Boekmanstichting/Raad voor het Jeugdbeleid, 1989. 81 blz. (M. de Waal) (uitverkocht)

Directies, collecties en commissies: aankoopbeleid van vijftien musea en de Rijksdienst Beeldende Kunst, Boekmanstichting, 1989. 118 blz. (T. Gubbels)
ISBN 90-6650-025-5; prijs f 15,-

Principe versus pragmatisme: dans- en mimebeleid in Nederland, Boekmanstichting, 1989. 38 blz. (F. Cannegieter)
ISBN 90-6650-024-7; prijs f 10,-

1988

Kunst en beleid in Nederland 3, Boekmanstichting/Van Gennep, 1988. 232 blz. (onder red. van H. van Dulken, J. Kassies, C. Smithuijsen en M. van der Tweel)
De macht van de markt (B. Kempers); Kunst, regeringszaak? 1848-1918 (J. Hart); Cultuurspreiding (L.C. Brinkman); De kunsten in het parlement 1985-1986 (F. Cannegieter); Kroniek van kunst en beleid in Nederland 1986 (T. Pronk)
ISBN 90-6012-787-0; prijs f 29,50

Kunst en overheid: beleid en praktijk: inleidende teksten, Boekmanstichting, 1988. 293 blz. (samenst. en red. S. de Sitter) (uitverkocht)

In ons diaconale land: opstellen over cultuurspreiding, Boekmanstichting, 1988. 183 blz. (onder red. van H. van Dulken, A. Köbben, T. Pronk, C. Smithuijsen en M. van der Tweel)
Boekman en Kassies over cultuurspreiding (C.B. Smithuijsen); Losse gedachten over cultuurspreiding (S.J. Doorman); Overheid en markt in de kunst (J.M. den Uyl); Cultuurspreiding en publieksbereik: van volksverheffing tot marktstrategie (A.M. Bevers); De vicieuze cirkel: kunstspreiding via de televisie (A.A. Kooyman); De overheid als cultuurspreider (H.D. Tjeenk Willink); Sociaal-psychologische

determinanten van het (niet) deelnemen aan culturele activiteiten (J.E.V. Temme);
Epiloog (H.M. Langeveld); Bibliografie (M.E. Lindhout)
(uitverkocht)

Het belastingformulier 1987 voor kunstenaars, Boekmanstichting, 1988. 44 blz.
(O. Valkman)
(uitverkocht)

Filmfondsenboekje: overzicht van financieringsbronnen voor filmmakers,
Boekmanstichting, 1988, 58 blz. (T. Gubbels en I. van Hamersveld) (uitverkocht)

Bedrijfsmonumenten en overheid: rijk, provincie, gemeente, Boekmanstichting,
1988. 105 blz. (T. Jansen)
ISBN 90-6650-020-4; prijs f 15,-

Toneelbeleid in Nederland: subsidiëring en advisering vanaf 1950,
Boekmanstichting, 1988. 141 blz. (P. Ligthart)
(uitverkocht)

Handboek muziek, Staatsuitgeverij, 1988. (N. Huizinga; onder red. van I. van
Hamersveld en S. Hoogervorst)
(uitverkocht)

1987

Boekmanmagazine: cultuur in alle staten; provincie, kunst, politiek,
Boekmanstichting, 1987. 160 blz.
Overzichtsartikelen m.b.t. alle kunstsectoren, en het aandeel dat de provincies
hebben in de overheidspatronage
prijs f 7,50

Beeldrechtwijzer: auteursrecht van beeldende kunstenaars, Staatsuitgeverij, 1987.
127 blz.

Bij wijze van inleiding: le style est l'homme même (H. Cohen Jehoram);
Auteursrecht op visuele werken (K.J. Berkhout); Beeld van het recht op foto's
(J.H. Spoor); Plagiaat (Th.Limperc); Rijk en kunst (R.G. Mazel); Choreografen en
auteursrecht (A.L. Gerritsen); Inbreuk en afbraak (C.G.M. Berendsen); Bouwkunst
en auteursrecht (E.M. Fontein); Kaarten en auteursrecht (G.W.J. van Omme en
F.J. Ormeling); Krijgertje in het auteursrecht (J.C. Smithuijsen); Over auteurs die
geen 'maker' zijn (en omgekeerd) (G. Mom); Het thuismuseum (C.G.M. Berendsen);
Beelden als buit (D. Peepkorn); Beeldrecht voor lichtontwerpers (H. van der
Geest); Wat valt er te regelen? (K.J. Berkhout); Verbeelding (K.J. Berkhout)
ISBN 90-12-05573-3; prijs f 30,90

Kunstenaars van Nederland! Om eenheid en zeggenschap: het ontstaan van de Federatie van Kunstenaarsverenigingen en de Raad voor de Kunst 1942-1950, Boekmanstichting/Van Gennep, 1987, 286 blz. (F. van den Burg en J. Kassies; onder red. van H. van Dulken, J. Kassies, C. Smithuijsen en M. van der Tweel)
ISBN 90-6012-717-X; prijs f 29,50

Het Fonds voor de scheppende toonkunst 1982-1987: een beoordeling van beleid en werkwijze, Boekmanstichting, 1987. 73 blz. (C. Smithuijsen)
ISBN 90-6650-019-0; prijs f 10,-

Sponsoring van kunst: een literatuurlijst, Boekmanstichting, 1987. 102 blz.
(T. Pronk)
prijs f 10,-

Het belastingformulier 1986 voor kunstenaars, Boekmanstichting, 1987. 45 blz.
(O. Valkman)
(uitverkocht)

Handboek theater, Staatsuitgeverij, 1987 (T. Gubbels)
(uitverkocht)

Kunst en beleid in de provincie: nota's van culturele raden en provincies: literatuurlijst, Boekmanstichting, 1987. 83 blz. (T. Pronk) prijs f 7,50

Theaterbeleid in Nederland 1976/86: literatuurlijst, Boekmanstichting, 1987. 81 blz.
(T. Pronk en I. van Hamersveld)
prijs f 7,50

Verslag van de periode 1984-1986 van het Samenwerkingsverband Literatuurdocumentatie Kunst en Cultuur, de Culturele Pool (Cupo) (gratis)

Boekmanstichting

Studiecentrum voor kunst, cultuur en beleid
Herengracht 415
1017 BP Amsterdam
telefoon 020-6243736; fax 020-6385239
bibliotheek 020-6243739
e-mail e.boekman@inter.nl.net

De Boekmanstichting heeft als taak het verzamelen, analyseren en toegankelijk maken van literatuur en documentatie op het gebied van kunst, cultuur en beleid. De stichting houdt zich bezig met binnenlandse en internationale kunst- en cultuurpolitiek.

De Boekmanstichting is opgericht in 1963. Zij is genoemd naar de Amsterdamse wethouder van onderwijs en kunstzaken, Emanuel Boekman (1889-1940).

De Boekmanstichting

- beheert een bibliotheek
- heeft een kleine wetenschappelijke staf die literatuuronderzoek verricht
- initieert, coördineert en organiseert expertmeetings, congressen en manifestaties
- beheert de Boekmanleerstoel voor kunstsociologisch onderzoek aan de Universiteit van Amsterdam
- kent jaarlijks een scriptieprijs toe
- inventariseert nationaal en internationaal lopend kunst- en cultuuronderzoek
- is uitgever van onder meer het *Boekmancahier*, de series *Cultural Research In Europe* en *Rechtwijzers*, en monografieën op het gebied van kunst, cultuur en beleid.

Boekmancahier

Elke drie maanden 128 pagina's over kunst, onderzoek en beleid

- informatieve artikelen van gerenommeerde onderzoekers en debutanten
- kritische recensies
- controversiële opinies in de rubriek Tegendraads
- lopend kunstonderzoek in de rubriek Onderzoeksberichten
- congresverslagen
- de rubrieken Column, Kroniek, Interview, Onderwijsberichten en Pas Herlezen

Voor (nieuwe) abonnees op het *Boekmancahier*

- een welkomstgeschenk
- gratis toegang tot het Boekmandebat dat minstens twee keer per jaar wordt gehouden
- tegen gereduceerd tarief een abonnement op de *Aanwinstendisk* van de bibliotheek
- attendering op nieuwe publicaties, congressen en bijeenkomsten van de Boekmanstichting